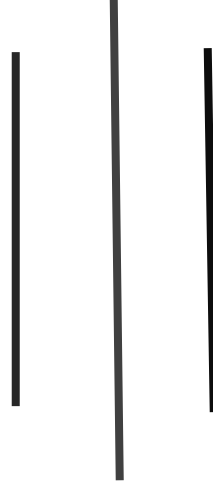

बागमती प्रदेश सरकारको
प्रदेश समन्वय परिषद्को तेस्रो बैठकको
प्रतिवेदन

प्रदेश सरकार
मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
बागमती प्रदेश हेटौडा
२०७७ साल चैत्र १२ गते बिहिबार

विषयसूची

१. पृष्ठभूमि	१
२. परिषद् बैठक आयोजनाको उद्देश्य	२
३. परिषद् बैठकका क्रियाकालपहरु.....	२
क) शुभारम्भ सत्र	२
ख) कार्यक्रम सत्र	३
ख.१) प्रस्तुतीकरणहरु:	३
ख.२) छलफल तथा संवाद.....	३
ख.३) बित्तीय संघीयताको बारेमा प्रस्तुतीकरण:	८
ग) मन्तव्य सत्र	९
घ) समापन सत्र	१३
४. सामुहिक फोटो:.....	१७
५. अनुसुचीहरु	१८
अनुसुची-१: कार्यक्रमको अनुमानित समयतालिका.....	१८
अनुसुची-२: प्रदेश समन्वय परिषद्को पहिलो र दोश्रो बैठकका मुख्य मुख्य निर्णयहरु कार्यान्वयनको अवस्था.....	२१
अनुसुची:-३ प्रदेश समन्वय परिषद्को बैठक सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७	२७
अनुसुची:४ एजेण्डाहरु.....	३२
अनुसुची:५ प्रदेश र स्थानीय तहबीच समन्वय र अन्तरसम्बन्ध कायम गर्नुपर्ने विषयहरुको प्रस्तुति र छलफल.....	३३
अनुसुची:६ बित्तीय संघीयताको बारेमा प्रस्तुतीकरण:.....	३६
अनुसुची:७ सहभागीहरु.....	५१

१. पृष्ठभूमि

मुलुकले अङ्गिकार गरेको संघीय शासन प्रणालीको सुदृढिकरणका लागि नेपालको संविधान २०७२ ले राज्यशक्तिको प्रयोग गर्न तीन तह संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारको परिकल्पना गरेको हुँदा केन्द्रिय सरकार, सातवटा प्रदेश सरकार, ७५३ वटा स्थानीय सरकार गठन भएको छ। तीनै तहबीचको अन्तरसम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व, समन्वय र पारस्परिक सहयोगलाई व्यवस्थित गर्न संघिय संसदले बनाएको संघ, प्रदेश र स्थानीय तह (समन्वय तथा अन्तरसम्बन्ध) ऐन, २०७७ को दफा २४ मा प्रदेश र स्थानीय तहबीच वा प्रदेशभित्रका एकभन्दा बढी जिल्लाभित्रका स्थानीय तहबीचको समन्वय र अन्तरसम्बन्धलाई व्यवस्थित गर्न प्रत्येक प्रदेशस्तरमा प्रदेश समन्वय परिषद् रहने व्यवस्था गरेको छ। यस अघि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०५ मा प्रदेश समन्वय परिषद्को व्यवस्था भएअनुसार २०७५ जेष्ठ ७ र ८ मा परिषद्को पहिलो बैठक र २०७६ जेष्ठ २९ र ३० गते परिषद्को दोस्रो बैठक बसेको थियो। मिति २०७७ श्रावण १३ गतेदेखि लागू भएको प्रदेश र स्थानीय तह (समन्वय तथा अन्तरसम्बन्ध) ऐन, २०७७ मा प्रदेश समन्वय परिषद्को हकमा निम्न बमोजिमको कानूनी व्यवस्था गरेको छ।

संघ प्रदेश र स्थानीय तह(समन्वय तथा अन्तरसम्बन्ध)ऐन, २०७७ को दफा २४ मा भएको व्यवस्था

(क) मुख्यमन्त्री	-अध्यक्ष
(ख) प्रदेश सरकारको आर्थिक मामिला सम्बन्धी विषयको कार्यक्षेत्र रहेको मन्त्री	-सदस्य
(ग) प्रदेश सरकारको आन्तरिक मामिला सम्बन्धी विषयको कार्यक्षेत्र रहेको मन्त्री	-सदस्य
(घ) प्रदेश सरकारको प्रमुख सचिव	-सदस्य
(ङ) प्रदेश भित्रका गाउँ कार्यपालिका अध्यक्ष वा उपाध्यक्ष, नगर कार्यपालिकाका प्रमुख वा उपप्रमुख र जिल्ला समन्वय समितिका प्रमुख वा उपप्रमुख मध्येबाट कम्तीमा एक तिहाई महिला सहित समावेशी सिद्धान्त बमोजिम प्रत्येक जिल्लाबाट एकजनाको दरले मुख्यमन्त्रीले तोकेका व्यक्ति	-सदस्य
(च) प्रदेश मुख्यमन्त्रीको कार्यालयका सचिव	-सदस्य

(२) प्रदेश समन्वय परिषद्को सचिवालय सम्बन्धित प्रदेशको मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा रहनेछ

(३) प्रदेश समन्वय परिषद्को बैठक सम्बन्धी कार्यविधि सो परिषद् आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

ऐ.ऐ ऐनको दफा २४ को उपदफा १ को खण्ड (ङ) बमोजिम मिति २०७७/११/०६ को निर्णय (मा.मुख्यमन्त्रीज्यूको)अनुसार प्रदेश भित्रका गाउँ कार्यपालिका अध्यक्ष वा उपाध्यक्ष, नगर कार्यपालिकाका प्रमुख वा उपप्रमुख र जिल्ला समन्वय समितिका प्रमुख वा उपप्रमुख मध्येबाट कम्तीमा एक तिहाई महिला

सहित समावेशी सिद्धान्त बमोजिम प्रत्येक जिल्लाबाट एकजनाको दरले मुख्यमन्त्री ज्यूबाट तपसिल बमोजिम जम्मा १३ जना पदाधिकारीहरु तोक्नु भएको छ।

१. श्री बिद्यासुन्दर शाक्य, प्रमुख, काठमाडौं महानगरपालिका
२. श्री रघुनाथ खुलाल, प्रमुख मकवानपुर जिल्ला समन्वय समिति
३. श्री प्रभा बराल, प्रमुख, राप्ती नगरपालिका, चितवन
४. श्री वासुदेव थापा, प्रमुख, सूर्यविनायक नगरपालिका, भक्तपुर
५. श्री भरत ब. के.सी., प्रमुख, भिमेश्वर न.पा. दोलखा
६. श्री रामचन्द्र दाहाल, अध्यक्ष महाकाल गाउँपालिका ललितपुर
७. श्री रमेश बहादुर वस्ती, अध्यक्ष तारकेश्वर गाउँपालिका नुवाकोट
८. श्री कैसाडनुर्पु तामाङ, अध्यक्ष गोसाइकुण्ड गाउँपालिका रसुवा
९. श्री होमनारायण श्रेष्ठ, अध्यक्ष जुगल गाउँपालिका, सिन्धुपाल्चोक
१०. श्री विमला कुमारी चौलागाईं, उपप्रमुख, धुलिखेल न.पा. काभ्रेपलाञ्चोक
११. श्री जानुका सिंखडा, उपाध्यक्ष, ज्वालामुखी गाउँपालिका, धादिङ
१२. श्री पार्वती सुनुवार, उपाध्यक्ष, फिक्कल गाउँपालिका, सिन्धुली
१३. श्री राधिका श्रेष्ठ, उपाध्यक्ष, गोकुल गंगा गाउँपालिका, रामेछाप

२. परिषद् बैठक आयोजनाको उद्देश्य

माथि उल्लेखित कानूनी व्यवस्था अनुसार यहि मिति २०७७ चैत्र १२ गते अनुसूची-३ मा उल्लेख रहेको परिषद्को बैठक सम्बन्धी कार्यविधि तथा अनुसूची-५ मा रहेको विषयहरु उपर छलफल गरी निर्णय कार्यान्वयन गर्ने।

३. परिषद् बैठकका क्रियाकलापहरु

क) शुभारम्भ सत्र

प्रदेश समन्वय परिषद्को तेस्रो बैठकको शुभारम्भ सत्रमा परिषद्का अध्यक्ष माननीय मुख्यमन्त्री डोरमणि पौडेल, मा. आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्री कैलाश ढुङ्गेल, मा. भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्री दावा दोर्जे लामा, मा. भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्री रामेश्वर फुयाल, मुख्यन्यायधिवक्ता श्री ओम थपलिया, प्रदेश नीति तथा योजना आयोगका का.वा.उपाध्यक्ष श्यामकुमार बस्नेत, प्रदेश नीति तथा योजना आयोग सदस्य प्रा.डा.रामचन्द्र ढकाल, प्रदेश नीति तथा योजना आयोग सदस्य डा.यमुना कडेल खनाल, मा.मुख्यमन्त्रीको प्रमुख राजनीतिक सल्लाहकार जगन्नाथ थपलिया, प्रदेश सरकारका प्रमुख सचिव लगायत परिषद्का सदस्य प्रतिनिधिहरु, प्रदेश सरकारका कर्मचारीहरु, प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रमका कर्मचारीहरु र पत्रकारहरुको समेत शुभारम्भ सत्रमा उपस्थिति थियो। उपस्थित सबैलाई आसन ग्रहण गराउनु हुँदै शुभारम्भ सत्रको उद्घोषकको रूपमा मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालयका उपसचिव श्री रमेश उपाध्यायले आफ्नो जिम्मेवारी निर्वाह गर्नु भएको थियो।

आसन ग्रहणको कार्यक्रम पश्चात राष्ट्रिय गानको कार्यक्रम सम्पन्न भयो। तत् पश्चात मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयका सचिव श्री राधिका अर्यालले बैठकको उद्देश्यमाथि प्रकाश र स्वागत मन्तव्य राख्नु भएको थियो।

ख)कार्यक्रम सत्र

स्वागत मन्तव्य पश्चात बैठकका अध्यक्ष तथा मा. मुख्यमन्त्री ज्यूबाट बैठकको औपचारिक शुरुवात गर्नुका साथै बैठक सञ्चालन गर्नुहुन मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालयका सचिव एवम् यस बैठकका सदस्य सचिव श्री राधिका अर्याल ज्यूलाई जिम्मेवारी दिनु भएको थियो। बैठकका सदस्य सचिव श्री राधिका अर्यालले प्रदेश समन्वय परिषद्को बैठक को कार्यविधि दफावार वाचन गर्दै पेश गर्नुभएको थियो र सबै सदस्यबाट उक्त कार्यविधि पारित भएको थियो। त्यसैगरी बैठकमा छलफलका लागि समावेश भएको एजेण्डा प्रस्तुति गर्नुभयो र सबै सदस्यबाट उक्त एजेण्डा पारित हुनुका साथै पहिलो र दोस्रो बैठकमा सम्पन्न भएका प्रदेश समन्वय परिषदहरूको निर्णय कार्यन्वयनको समीक्षा पनि भएको थियो।

ख.१) प्रस्तुतीकरणहरू:

- १) प्रदेश सरकारबाट सम्पादन भएका मुख्य मुख्य कार्यहरूको प्रगतिको प्रस्तुतिकरण: प्रदेश सचिव राधिका अर्यालबाट
- २) स्थानीय तहमा वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँडको विद्यमान व्यवस्था र समस्याहरू: प्रदेश सचिव डण्डुराज घिमिरेबाट
- ३) विषयगत छलफल: अनुसूची-५ मा प्रस्ताव भएको विषयहरू र सो सम्बन्धमा भएको छलफल निम्न रहेको छ।

ख.२) छलफल तथा संवाद

मा. मुख्यन्यायाधिवक्ता श्री ओम थपलिया

नेपालको संविधानको धारा ५६ र धारा ५७ मा राज्यको संरचना र राज्यशक्तिको बाँडफाँडको व्यवस्था गरे अनुसार अनुसूची-६ मा २१ विषयमा प्रदेशको एकल अधिकार हुने सुनिश्चतता गरेको छ। बागमती प्रदेशको हकमा हालसम्म ११ वटा संशोधन विधेयक र ४७ वटा ऐन गरी ५८ वटा विधेयक पारित भएको छ र यस प्रदेशमा ८२ वटा कानूनको पहिचान भएको छ। अझै ३५ वटा कानूनको निर्माण हुन बाँकी रहेको छ। ४७ वटा ऐनको प्रभावकारिताको अध्ययन गर्नुपर्ने साथै सो को विश्लेषण तथा कार्यान्वयनका कठिनाई सम्बन्धमा उहाँले आफ्नो बनाई राख्नुका साथै राष्ट्रिय समन्वय समीक्षा परिषदमा छलफलका लागि पेश गर्नुपर्ने विषयका सम्बन्धमा तपसिल बमोजिम अवस्थाको चित्रण गर्नु भएको थियो।

- संघ,संस्था दर्ता ऐन संघबाट प्रभावित भएको
- प्रदेश औद्योगिक व्यवसाय ऐन पनि संघबाट प्रभावित भएको
- सहकारी ऐन तीनै तहले बनाउन सक्ने भएतापनि सञ्चालकलाई कार्वाही गर्न सक्ने अवस्था नरहेको

- प्रदेशले बनाएको वातावरण ऐनको प्रभावकारिताको सम्बन्धमा सम्बोधन हुनुपर्ने
- ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन सम्बन्धी मापदण्ड पटक पटक परिवर्तन हुनु नहुने
- धारा २३५ बमोजिम संघ र प्रदेश बिच हुने विवाद सम्बन्धी कानून प्रदेशले बनाउने भनेतापनि विवादको क्षेत्र पहिचान गर्न नसकिएकोले कानून नबनेको
- प्रहरी समायोजन सम्बन्धमा उचित व्यवस्थापन तथा विवाद समाधान हुन नसकेको
- कर्मचारी समायोजन टुङ्गिएको हो वा होइन संघीय सरकारले घोषणा गर्नुपर्ने
- प्रदेशको एकल सूची सम्बन्धमा संघ स्पष्ट हुनुपर्ने

प्रदेश सचिव श्री दिपक काफ्ले, सामाजिक विकास मन्त्रालय

छलफलका सम्बन्धमा तपसिल बमोजिमको भनाईहरु राख्नु भएको थियो।

- केन्द्रमा तथ्याड विभाग जस्तै प्रदेश र स्थानीयमा पनि तथ्याड व्यवस्थापन सम्बन्धमा आधिकारिक व्यवस्था हुनुपर्ने
- पन्ध्रौं योजना , दिगो विकासको लक्ष्य तथा प्रदेश र स्थानीय स्तरको योजनाहरुको अन्तिम उदेश्य राज्यको समुन्नत विकास रहेकोले योजनागत एकरूपता कायम गर्नुपर्ने अवस्था रहेको
- प्रदेश विश्वविद्यालयका कुरालाई उच्च प्राथमिकतामा राख्नु पर्ने
- स्वास्थ्य मापदण्ड अनुसार अस्पतालको सुदृढीकरण गर्नुपर्ने
- कोभिडको कारणले बढेको बेरोजगारीको समस्यालाई समाधान गर्न रोजगारी अभिवृद्धि गर्ने कार्यगत व्यवस्थाहरु गर्नुपर्ने
- मानव सहयोगका क्षेत्र तथा सामाजिक सुरक्षाको लागि आवश्यक समन्वय र सहकार्यको आवश्यकता
- निर्माण भएको रङ्गशाला र कवडहल व्यवस्थापन तथा सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहको भएतापनि हाल प्रारम्भिक चरणमा अवस्थामा रहेकोले नियमन गर्नुपर्ने
- विज्ञान र प्रविधीको सम्बन्धमा युवा वैज्ञानिक तथा नवप्रवर्तन विकासको लागि प्रदेश र स्थानीय तहबीच आवश्यक समन्वय हुनुपर्ने

उपप्रमुख धुलिखेल नगरपालिका, बिमला कुमारी चौलागाईं

छलफलका सम्बन्धमा उपप्रमुखज्यूले तपसिल बमोजिमको भनाईहरु राख्नु भयो ।

- प्रदेशले गरेको कामको सम्बन्धमा स्थानीय तहसँग आवश्यक समन्वयको कमी देखिएको
- स्थानीय तहहरुले प्रदेशसँग समन्वय गरी दोहोरो नहुने गरी कानून निर्माण गर्नुपर्ने
- परिषदको निर्णयअनुसार आफ्नो भूमिका निर्वाह गर्नेछु ।

प्रदेश सचिव श्री डण्डुराज घिमिरे, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय

स्थानीय तहमा वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँडको विद्यमान व्यवस्था र समस्याहरु सम्बन्धी आफ्नो प्रस्तुतीका सम्बन्धमा थप केही भनाइ राख्नु भएको थियो।

- कृषि आयमा कर लगाउने एक्कल अधिकारी संविधानले प्रदेशलाई दिएतापनि केन्द्रको आयकर ऐनले कृषिको व्यवसायीकरणमा आयकर लाग्ने र अन्यमा कर छुटको व्यवस्था गरेकोले अधिकार क्षेत्रको विवाद रहेको

अध्यक्ष कैसाडनुर्पु तामाङ, गोसाइकुण्ड गाउँपालिका रसुवा,

छलफलका सम्बन्धमा अध्यक्षज्यूले तपसिल बमोजिमको भनाईहरू राख्नु भयो।

- राष्ट्रिय निकुञ्ज ऐन, २०२९ मा रहेको विद्यमान व्यवस्थाले गर्दा नदीजन्य उत्खननबाट हुने राजस्व उठाउन नसकेको
- कोभिड-१९ को सम्बन्धमा मापदण्ड अनुसार व्यवस्थापन गर्न पनि प्रदेश सरकारको समन्वयको आवश्यकता रहने

प्रदेश सचिव श्री डा सिन्धु ढुङ्गाना, उद्योग पर्यटन वन तथा वातावरण मन्त्रालय

छलफलका सम्बन्धमा सचिवज्यूले तपसिल बमोजिमको भनाईहरू राख्नु भयो

- वातावरण संरक्षण सम्बन्धी ऐन बनाउन स्थानीय तहलाई अनुरोध
- ५ लाख सम्मको उद्योग दर्ता स्थानीय तहले गरेपछि प्रदेश पुन दर्ता गर्नु नपर्ने
- जलाधार सम्बन्धमा स्थानीयको एकल अधिकार रहेकोले केन्द्रिय जलाधार विभाग खारेज भएको अवस्थामा जलाधारका इकाइहरू स्थानीय तहले निर्माण गर्नु पर्ने
- रात बस्ने होटेलको सन्दर्भमा पर्यटन कार्यालयमा दर्ता भइसकेपछि स्थानीय तहले नियमन गर्नुपर्ने
- वन क्षेत्रको उपयोग नेपाल सरकारको अधिकार रहेको भएतापनि स्थानीय तहले स्थानीय तहको भू-उपयोग योजना बनाई भू-उपयोग योजनामा वन क्षेत्रको उपयोग गर्ने स्थान निश्चित गर्नुपर्ने
- योजनाको दोहोरपनामा समन्वय हुनुपर्ने
- खासगरी बागमती प्रदेशमा समायोजन संशोधन गरी आउने प्रवृत्ति बढेकोले यसै प्रदेशमा रहेको कर्मचारीको वृत्तिविकासमा समस्या आउन सक्ने
- राष्ट्रिय निकुञ्जका कोर क्षेत्रबाहेक मध्यवर्ती क्षेत्रमा हुने विकास निर्माणका कार्यहरू तथा नियमनहरू स्थानीय तहले गर्नुपर्ने

कार्यकारी निर्देशक श्री बिमल पोखरेल, प्रदेश सुशासन केन्द्र

छलफलका सम्बन्धमा निर्देशकज्यूले तपसिल बमोजिमको भनाईहरू राख्नु भयो

- अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन अनुसार १९९ वटा स्थानीय तहमा मध्यावधि खर्च संरचना तर्जुमा गर्न सघाउने कार्यक्रम रहेतापनि राष्ट्रिय तथा प्रदेश निर्देशिकाले स्थानीय तहमा काम नगर्ने र त्यसको लागि सङ्घीय मामिला तथा राष्ट्रिय योजना आयोगले छुट्टै निर्देशिका जारी गर्ने भनी मौखिक कुरा भएकोले सो सम्बन्धमा आवश्यक समन्वय गर्नुपर्ने

सदस्य डा.यमूना कडैल, प्रदेश नीति तथा योजना आयोग

छलफलका सम्बन्धमा आयोगका सदस्यज्यूले तपसिल बमोजिमको भनाईहरू राख्नु भयो

- बागमती प्रदेश स्थीत २० वटा स्थानीय तहको आवधिक योजना र मध्यकालीन खर्च संरचना निर्माण गर्ने अभियान यस नीति तथा योजना आयोगको रहेको र सो सन्दर्भमा केही पालिकाहरूको आफ्नो स्थायी भवन समेत नरहेकोले संघ वा प्रदेशले समन्वय गर्नुपर्ने
- सम्बन्धित पालिकाहरूको Profile र Data मा एकरूपता राख्न सहयोग गर्ने र त्यस पश्चात मात्र योजनाहरू तर्जुमा गर्नुपर्ने
- भु-उपयोग नीति र विपद व्यवस्थापनमा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको भूमिका प्रष्ट भएपश्चातमात्र वार्षिक तथा आवधिक योजनाहरू बनाउनु पर्ने

सदस्य प्रा.डा.रामचन्द्र ढकाल, प्रदेश नीति तथा योजना आयोग

छलफलका सम्बन्धमा आयोगका सदस्यज्यूले तपसिल बमोजिमको भनाईहरू राख्नु भयो

- करको दायरा सम्बन्धमा फराकिलो पार्न पुनरावलोकन हुनुपर्ने
- स्थानीय तहमा गरेको लगानी सम्बन्धमा प्रभावकारी योजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्न आवश्यक
- आवधिक योजनामा दोहोरोपना हटाउनु पर्ने
- दिगो विकासका लक्ष्य र प्रादेशिक आवधिक योजनामा उल्लेख भएको सुचक अनुसार बजेट आउनुपर्ने
- वातावरणीय प्रभावलाई प्रदेशले ध्यान दिनुपर्ने आवश्यकता रहेको छ
- उचित तथ्याडक नभएको कारणले नीति तथा कार्यक्रम बनाउन कठिनाई पर्ने हुँदा आवश्यक तथ्याडकको उपलब्धतालाई प्रदेश सरकारले ध्यान दिनुपर्ने

प्रदेश सचिव डा.मतिना बैद्य, भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय

छलफलका सम्बन्धमा सचिवज्यूले तपसिल बमोजिमको भनाईहरू राख्नु भयो

- कृषि तथा पशुपन्छी विकास सम्बन्धमा अनुसुचि ६मा प्रदेशको अनुसुचि ७ र अनुसुचि ९ मा व्यवस्था रहेकोले दोहोरोपनाको विचार गर्नुपर्ने
- कृषि तथा पशुपन्छी विकासका तथ्याङ्कहरू नियमित रूपमा प्रेषित हुन तथ्याङ्क व्यवस्थापनमा ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ
- कृषि सुचिकरणको कार्यहरू अगाडी बढ्दै गएको र स्थानीय तहसँग सहकार्य गर्दै निर्माण भएको पूर्वाधार सञ्चालनको कार्यविधी बन्दै गरेको अवस्था रहेको

प्रदेश सचिव संजिव बराल, भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय

छलफलका सम्बन्धमा सचिवज्यूले तपसिल बमोजिमको भनाईहरू राख्नु भयो

- पूर्वाधार विकास आयोजनाहरूमा हुने दोहोरोपना हटाउन छलफल गर्नुपर्ने

- परियोजनाको शुरुवात देखि सम्पन्न हुने सम्म स्थानीय निकायहरूको संलग्नता कुन कुन तरिकाबाट हुने, कस्ता सिफारिसका आधारमा आयोजना छनौट गर्ने, अनुगमनको संयन्त्रहरू कस्तो बनाउने भन्ने छलफल हुनुपर्ने
- प्रदेश सरकारले शुरु गरेका मध्यमखालका पूर्वाधारहरूलाई पुरा गर्नको लागि स्थानीय सरकारलाई यसपछिको क्रियाकलापमा कसरी सहयोग गर्ने
- उपभोक्ता समितिबाट हुने कार्यमा एकरूपता कायम हुनुपर्ने
- लागत अनुमान सम्बन्धमा पालिकाहरूमा एकरूपता नभएकोले ठेक्काको समय व्यवस्थापनमा कठिनाई पर्नुका साथै दुविधा उत्पन्न भएकोले यस विषयमा पनि विचार गर्नुपर्ने देखिन्छ।
- प्रदेश सरकारबाट निर्माण भएको पूर्वाधारहरूको दिगोपनाको लागि त्यसको सञ्चालन तथा सम्भारको लागि स्थानीय तहलाई जिम्मादिने कुरामा स्पष्टता र एकरूपता कायम गरी साझेदारी गर्नुपर्ने देखिन्छ
- पूर्वाधार साझेदारी विकास कार्यक्रमलाई प्रदेश तथा स्थानीय तहको प्राथमिकरण अनुसार तदात्म्य कसरी गर्ने र अनुगमन गर्ने पक्षलाई जोड दिनुपर्छ

का.वा उपाध्यक्ष श्याम प्रसाद बस्नेत, प्रदेश नीति तथा योजना आयोग

छलफलका सम्बन्धमा का.वा उपाध्यक्षज्यूले तपसिल बमोजिमको भनाईहरू राख्नु भयो

- पन्ध्रौ योजना, प्रदेशको आवधिक योजना तथा स्थानीय योजना अन्तर्गत निर्मित बजेटहरूको दोहोरपना कम हुँदै गएको र त्यसलाई अझ व्यवस्थापन गर्न नीति आयोगले मापदण्डहरू बनाइरहेको
- योजना आयोगले योजना बनाउँदा भएको कमी कमजोरीका सन्दर्भमा छलफल हुनुपर्ने
- मा. मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रीज्यूहरूको अभिभावकत्व प्राप्त भएको तर संस्थागत संरचनाहरूको अभावले गर्दा आयोगले तीव्र गति लिन नसकेको
- अब बन्ने योजनाहरू रोजगारी सिर्जना गर्ने किसिमको हुनुपर्ने
- हामीसँग उपलब्ध भएको स्रोतहरूको परीक्षण हुनुपर्ने
- खानीको अन्वेषण गर्ने अधिकार प्रदेशलाई दिइएको उत्खनन गर्ने अधिकार संघलाई रहेको कुरा उल्टो भएकोले यस सम्बन्धमा छलफल हुनुपर्ने
- आफ्नो जिम्मेवारीमा प्रतिवद्ध हुँदै प्राकृतिक, साँस्कृतिक र ऐतिहासिक तथा मानव स्रोतको प्रचुरतालाई यस प्रदेशले व्यवस्थापन गर्न सकेमा सम्मृद्ध प्रदेश बन्न सक्ने

उपाध्यक्ष जानुका सिंखडा, ज्वालामुखी गाउँपालिका, धादिङ

छलफलका सम्बन्धमा उपाध्यक्षज्यूले तपसिल बमोजिमको भनाईहरू राख्नु भयो

- न्यायिक समितिमा कानून सम्बन्धी कर्मचारीको अभावले गर्दा सञ्चालन गर्न नसकेको अवस्था रहेकोले स्थानीय तहमा कानूनी विषय हेर्ने कर्मचारी व्यवस्थापन गरिनु पर्ने
- स्थानीय तहसँग समन्वय गरी प्रदेशले बजेट निर्माण र विनियोजन गरिनु पर्ने
- प्रत्येक निर्वाचन क्षेत्रमा समानुपातिक रूपमा योजना बाँडफाँड भए नभएको मुल्याङ्कन गर्ने संयन्त्रको आवश्यकता रहेको

- सशर्त बजेटबाट हुने साझेदारी कार्यक्रमका सम्बन्धमा स्थानीय तहलाई कार्यान्वयन गर्न आफ्ठग्यारो रहेको
- नदीजन्य पदार्थको स्पष्ट कार्यान्वयन गर्न सक्ने अवस्था नरहेको

ख.३) वित्तीय संघीयताको बारेमा प्रस्तुतिकरण: मा.अध्यक्ष श्री बालानन्द पौडेलज्यु, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग

खाना पछि सुरु भएको बैठकको यस मुख्य प्रस्तुतीको लागि बालानन्द पौडेलज्यूबाट लागभग एक घण्टा चालिस मिनेटको प्रस्तुतिकरणमा निम्न बमोजिम कुराहरु पेश गर्नु भएको थियो र प्रस्तुतीकरणको विस्तृत रूप अनुसुचि-६ मा राखिएको छ।

- वित्तीय संघीयताका आयामहरु
 - १) खर्च जिम्मेवारी
 - २) राजस्व अधिकार
 - ३) वित्तीय हस्तान्तरण
 - ४) आन्तरिक ऋण
- उल्लेखित आयमहरुमा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको भूमिका

ग) मन्तव्य सत्र

मन्तव्य: श्री पार्वती सुनुवार, उपाध्यक्ष, फिक्कल गाउपालिका, सिन्धुली

परिषदका अध्यक्ष र उपस्थित सम्पूर्णमा अभिवादन सहित आफ्नो मन्तव्य शुरु गर्नु भएको थियो। संविधानको मर्मअनुसार नै जनताको प्रतिनिधिको रूपमा राज्यप्रति समर्पित भएका छौं भन्नु भएको थियो। मन्तव्यकै क्रममा निम्न बमोजिमको भनाईहरू पनि राख्नु भएको थियो।

- प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहलाई कानून निर्माण गर्न, मार्गदर्शन गर्न सहयोग हुँदै आएको र सो सहयोगको निरन्तरता साथै सूचाङ्कको आधारमा कमजोर स्थानीय तहलाई प्रत्यक्ष सहयोगको लागि पनि प्रदेश सरकारलाई अनुरोध गर्नुभएको
- ढुङ्गा गिट्टि बाट उठ्ने राजश्वका सन्दर्भमा संघले गरेको पुल निर्माणको हकमा स्थानीयलाई राजश्व बुझाउनु पर्ने पुलको ५०० मिटर माथिसम्म उत्खनन गर्न नपाउने भनिएतापनि सो पालना नभएको र विवादको सिर्जना हुने गरेको
- फिक्कल गाउँपालिकाको सिमाना तथा अन्तर प्रदेश सिमानामा पर्ने महाभारत डाँडामा रहेको खाली जग्गामा बस्ती बसाल्ने प्रवृत्ति बढेकोले सो सम्बन्धमा आवश्यक ध्यान दिनुपर्ने
- न्यायसम्पादनको सन्दर्भमा स्थानीय तहमा सुनुवाई कक्ष तथा सुरक्षा कक्ष सम्बन्धी व्यवस्थामा प्रदेश सरकारले उचित व्यवस्था तथा समन्वय गर्नुपर्ने
- न्यायसम्पादनको लागि प्रदेश लोकसेवाबाट कानून विषय हेर्ने स्थायी कर्मचारिको व्यवस्था गरिनुपर्ने

मन्तव्य: श्री प्रभा बराल, प्रमुख, राप्ती नगरपालिका, चितवन

परिषदका मा.अध्यक्ष र उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरूमा हार्दिक नमस्कार तथा अभिवादन सहित आफ्नो मन्तव्य शुरु गर्नु भएको थियो। प्रदेशसँगको समन्वय, सहकार्य र सह-अस्तित्वको आधारमा आफ्ना कामहरू सञ्चालन गर्दै आएका छौं भन्नु भएको थियो। मन्तव्यकै क्रममा निम्न बमोजिमको भनाईहरू पनि राख्नु भएको थियो।

- एक विद्यालय एक नर्सका कार्यक्रम एकदमै प्रभावकारी भएकोले निरन्तरता दिनुपर्ने
- ठेक्का प्रणाली एकदमै झन्झटिलो भएकोले प्रणालीलाई सुधार गर्नुपर्ने
- लोथर देखि टिकौली जङ्गल सम्मको साघुरो राजमार्गको कारणले दर्घटना हुने गरेको हुँदा राजमार्ग फराकिलो बनाउन प्रदेश सरकारको सहयोगको आवश्यकता रहेको
- बजेट अनुसार कुन सरकारले के काम गर्ने भन्ने सन्दर्भमा स्पष्ट हुनुपर्ने
- सामुदायिक वनबाट व्यवस्थित रूपमा नकाटिएका रुखहरू कुहिने अवस्था रहेकोले यस तर्फ पनि ध्यान पुर्याउनु पर्ने अवस्था रहेको
- नदी करिडोरको अवधारणा सहित जोखिम बस्तीको सुरक्षा गर्नुपर्ने
- प्रा.विको शिक्षकले मा.विको पाठ्यक्रम पढाउनुपर्ने अवस्था रहेकोले छिटोभन्दा छिटो नि.मा.वि र मा.वि दरबन्दीको व्यवस्थापन सम्बन्धमा
- प्रदेशले निर्माण गरेको सडकमा स्थानीय तहले सडक मर्मत गर्दा बेरुजु हुने र प्रदेशबाट चाडो सडक मर्मत नहुँदा समस्या पर्ने हुँदा सो सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था मिलाउनु पर्ने

- टुक्रे र स-साना रकम भन्दा पनि प्याकेजमा शीर्षकगत रूपमा सशर्त अनुदानबाट रकम प्राप्त हुनुपर्ने
- न्यायिक समितिमा महिलाहरूको लागि सुरक्षित गृह व्यवस्था हुनुपर्ने
- सडक वा टुहुरो बालबालिकालाई व्यवस्थापन गर्नुपर्ने
- सहकारीहरूमा कर्मचारीको अभाव रहेकोले सो सम्बन्धमा व्यवस्थापन गरिनुपर्ने
- स्थानीय तहमा व्यवस्थापन गरिएको अस्पतालहरूमा २४ घण्टा सेवा उपलब्ध गराउन आवश्यक दरबन्दीको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने

मन्तव्य: श्री भरत ब. के.सी., प्रमुख, भिमेश्वर न.पा. दोलखा

परिषदका मा.अध्यक्ष, मा.मन्त्री तथा उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरूमा अभिवादन सहित आफ्नो मन्तव्य शुरु गर्नु भएको थियो। मन्तव्यकै क्रममा निम्न बमोजिमको भनाईहरू पनि राख्नु भयो।

- ढुङ्गा, गिट्टी र बालुवा उत्खननको सन्दर्भमा तराई र पहाडको एउटै मापदण्डले गर्दा पहाडमा समस्या भएको नीतिगत रूपमा मापदण्ड परिवर्तन गर्नुपर्ने
- सहकारीको जिम्मा स्थानीय तहलाई भएको तर कर्मचारीको अभाव रहेको साथै दुइवटा पालिका भएको सहकारीको अनुगमन हेडक्वाटर भएकोले पालिकाले गर्नुपर्ने
- कार्यान्वयन हुन नसक्ने कार्यक्रममा कार्यान्वय गर्ने जिम्मा स्थानीय तहलाई दिनुपर्ने वा प्रदेशले रकम विनियोजन गर्न नहुने
- प्रदेश सरकारबाट राखिएको कानुनीसहजकर्ता खारेज गरिदा स्थानीय तहले थगनुपर्ने अवस्था रहेको र एक विद्यालय एक नर्स कार्यक्रम पनि खारेज भएमा स्थानीय तहलाई नै समस्या पर्ने हुँदा यसमा प्रदेश सरकारले विचार गर्नुपर्ने
- सूचना सञ्चार प्रविधि प्रयोगशाला र पूर्वाधार निर्माण सम्बन्धमा स्थानीय निकायको प्राथमिकतामा परेको हो होइन एकिकन गरि कार्यक्रम तथा बजेट बनाउनु पर्ने
- प्रत्येक जिल्लामा प्रदेशको कार्यालय तथा इकाइ हुँदा समन्वय गर्न सहज हुने
- रंगशाला तथा कबडहल तथा अन्य संरचना निर्माण सम्बन्धमा प्राथमिकताका आधारमा हुनुपर्ने
- स्थानीय कर्मचारीको वृत्तिविकासमा अन्याय भएकोले समायोजन भएर आएका कर्मचारीहरू सरह वृत्तिविकासको अवसर प्रदान गरिनुपर्ने
- भौगोलिक अवस्थिति अनुसार बजेट विनियोजन हुनुपर्ने

मन्तव्य: प्रमुख सचिव, श्री मान बहादुर वी.के., मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय

परिषदका मा.मुख्यमन्त्री, मा.मन्त्री, परिषदका सदस्यज्यूहरू तथा आमन्त्रित उपस्थित सम्पूर्णमा आफ्नो व्यक्तिगत र आयोजको तर्फबाट धन्यवाद प्रकट गर्नु हुँदा आफ्नो मन्तव्य शुरु गर्नु भएको थियो। आगामी आ.व २०७८/७९ को नीति तथा कार्यक्रम बनाउने चरणमा आजको बैठकबाट प्राप्त सुझावहरू एकदमै उपयोगी हुनेछ भन्ने भनाईसँगै मन्तव्यकै क्रममा निम्न बमोजिमको भनाईहरू राख्नु भयो।

- परिषदमा भएको निर्णयलाई कार्यान्वयनको तहमा लैजान सबै जना प्रतिबद्ध हुनुपर्ने
- वित्तीय संघीयता निरन्तर भइरहने र आवश्यक पनि रहेकोले यसको महत्वलाई बढाउनु पर्ने

- जीवनको रक्षा र जीविकोपार्जनको सुरक्षा सबैभन्दा महत्वपूर्ण कुरा भएकोले त्यसैको सेरोफेरोमा रहेर कोभिड प्रतिकार्य बजेट बनाउनु पर्ने
- भौतिक विकास मात्र नभइ मानवीय विकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरूलाई पनि सन्तुलन गर्दै लैजानु पर्ने
- राष्ट्रिय परिषदमा पठाउनु पर्ने निर्णयका सन्दर्भमा पनि सुझावहरू टिपोट भएकोले सोही अनुसार कार्यान्वयनको पक्षमा जानेछौं।

मन्तव्य: श्री रघुनाथ खुलाल, प्रमुख मकवानपुर जिल्ला समन्वय समिति

परिषदका मा.अध्यक्ष, मा.मन्त्री तथा सहभागी सम्पूर्ण महानुभावहरूमा अभिवादन सहित आफ्नो मन्तव्य शुरु गर्नु भएको थियो। परिषदका सदस्यज्यूहरूबाट प्राप्त सुझावहरूलाई समर्थन गर्नु हुँदै आफ्नो छोटो मन्तव्यको क्रममा निम्न बमोजिमको भनाईहरू पनि राख्नु भयो।

- विगतका बैठकबाट गरेको समिक्षा अनुसार आगामी बैठकको एजेण्डा हुनुपर्ने
- सरकार सरकार बिच तथा सरकारी निकायहरू बिच रहेको समन्वयको अभावलाई हटाउनु पर्ने
- बालमैत्री प्रदेश बनाउने कार्यक्रम भएतापनि त्यसका विधिहरू अहिले सम्म उपलब्ध नभएको
- वर्षे पिच्छे परिवर्तन हुने ढुङ्गा, गिट्टी, माटो उत्खनन सम्बन्धी मापदण्डले समस्या निम्त्याएको
- सामाजिक क्षेत्रमा तलबी सहजकर्ताबाट काम गर्न कठिनाइ हुने हुँदा सच्चाउनु पर्ने
- मानिसको स्वभाव, सोचाइ जस्ता सामाजिक व्यवहार परिवर्तन हुने किसिमका कार्यक्रमहरू बनाइनुपर्ने

मन्तव्य: श्री बिद्यासुन्दर शाक्य, प्रमुख, काठमाडौं महानगरपालिका

बैठकमा अध्यक्षता गर्नुहुने मा.मुख्यमन्त्रीज्यू, मा.मन्त्रीज्यूहरू, सहभागी सम्पूर्ण विज्ञ तथा कर्मचारीहरूलाई सम्बोधन गर्नुहुँदै आफ्नो मन्तव्य शुरु गर्नु भएको थियो। प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई अभिभावकत्व प्रदान गर्दै प्रदेश स्थापनाको उद्देश्य प्राप्तिको कामना गर्नुहुँदै आफ्नो छोटो मन्तव्यको क्रममा निम्न बमोजिमका नीतिगत भनाईहरू राख्नु भयो।

- प्रदेशले बजेट बनाउँदा शिक्षा, स्वास्थ्य, व्यवसाय, कृषिमा बढी जोड दिनुपर्ने
- प्रदेश सरकारले साना-तिना भन्दा पनि अलि ठुला, देखिने र महसुस हुने ठोस योजना बनाउनुपर्ने
- गुठी, परोपकारी संस्था तथा रेडक्रससँग प्रशस्त जग्गा रहेकोले सोको व्यवसाय प्रयोग सन्दर्भमा सरकारलाई भन्दा पनि निजीलाई उपयोग गर्न दिने गरेकोले सरकारले प्रयोग गर्न पाउने व्यवस्था हुनुपर्ने
- धेरै ऐन निर्माण भएको हुँदा अलमलिएको अवस्था रहेकोले एकीकृत ऐनको आवश्यकता रहेको
- कर रहरले तिर्नुपर्ने व्यवस्था मिलाउन जहाँबाट कर तिर्ने सजिलो हुन्छ त्यहिबाट तिर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने

मन्तव्य: मा.मन्त्री रामेश्वर फुयाल, भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय

मा.मुख्यमन्त्रीज्यू, मा.मन्त्रीज्यूहरू, राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरू तथा पत्रकारहरूलाई सम्बोधन गर्नुहुँदै आफ्नो मन्तव्य शुरु गर्नु भएको थियो। सकारात्मक सुझावहरू प्राप्त भएको छ, विषयवस्तुहरू स्पष्ट भएको छ यसकारण निर्णय र समन्वयको लागि प्रतिबद्ध छौं भन्नु हुँदै आफ्नो संक्षिप्त मन्तव्य टुङ्ग्याउनु भएको थियो।

मन्तव्य मा.मान्त्री दावा दोर्जे लामा, भूमि व्यवस्था, कृषी तथा सहकारी मन्त्रालय

बैठकका अध्यक्ष तथा मा.मुख्यमन्त्रीज्यू,मा.मन्त्रीज्यूहरु,जनप्रतिनिधिज्यूहरु तथा राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरु नमस्कार र अभिवादन प्रकट गर्नुहुँदै आफ्नो मन्तव्य शुरु गर्नु भएको थियो।सरकारले यस समयमा धेरै कामहरु गर्न सफल भएको भन्नुहुँदै मन्तव्यको क्रममा निम्न बमोजिमका भनाईहरु राख्नु भयो।

- संघ, प्रदेश र स्थानीय बीच समन्वय गर्दै संविधानको मर्मलाई बचाउनु पर्ने
- एकले अर्काको कामको प्रशंसा पनि गर्नुपर्ने
- सरकारले गरेको राम्रो कामको चर्चा हुनुपर्ने

मन्तव्य मा.मन्त्री कैलाश प्रसाद ढुङ्गेल, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय

मा.मुख्यमन्त्रीज्यू,मा.मन्त्रीज्यूहरु,जनप्रतिनिधि साथीहरु, प्रमुख सचिवज्यूहरु तथा राष्ट्रसेवक कर्मचारीलाई सम्बोधन गर्नुहुँदै आफ्नो मन्तव्य शुरु गर्नु भएको थियो।बैठकले परिकल्पना गरेअनुसार तीन तहको सरकाबिच समन्वय हुनुपर्ने कुरालाई प्रष्ट्याउनु हुँदै निम्न बमोजिमका भनाईहरु राख्नु भयो।

- ३ वर्षे संघीयतामा वित्तीय संघीयताको कुरा एकदमै राम्रो रहेको
- स्थानीय सरकारलाई बलियो नबनाए समृद्ध सम्भव नहुने हुँदा जनताको नजिक रहने स्थानीय सरकारको महत्वपूर्ण भूमिका छ।
- अन्तर मन्त्रालय, अन्तर स्थानीय तहसँग समन्वयको कमी रहेको
- बागमती प्रदेश सबैभन्दा अब्बल प्रदेश रहेता पनि सरकारले गरेको कामको कम चर्चा भएको
- विद्यालय भवन भएतापनि विद्यार्थी संख्यामा नभएको स्थानहरुको समस्या पहिचान गर्नुपर्ने
- विगतको सानो तर आत्मनिर्भर अर्थतन्त्र हराएको विद्यमान अवस्था रहेको
- अनुदान भन्दा पनि सरकारले कृषि वा अन्य क्षेत्रमा १० लाख सम्म ३ प्रतिशत व्याजमा सहूलियतपूर्ण कर्जा प्रवाह गर्ने कार्यविधी बनाएको, क्यान्सर पिडितलाई नेपाल सरकारले दिने १ लाख रुपैयामा प्रदेश सरकारले ५० हजार थप गरी जम्मा १ लाख पचास हजार व्यवस्था गरेको र त्यसैगरी एक लिटर दुध बेचे बापत २ रुपैया प्रदेश सरकारले अनुदान दिने गरेको छ।र यस्ता कुराहरुको प्रचार कम हुने गरेको छ।
- कर्मचारी र राजनीतिज्ञ देश हाक्ने मियोहरु रहेकोले दुवै क्षेत्रबाट समन्वयात्मक भूमिका निर्वाह हुनुपर्ने तथा कर्मचारीहरुले सरकारका निर्णयहरुलाई निर्धक्क कार्यान्वयन गर्नुपर्ने
- बालानन्द पौडेल सरको वित्तीय संघीयतामा सुक्ष्म विश्लेषण भएको कुरा एकदम राम्रो रहेको

मन्तव्यको क्रम सकिएपछि परिषदका सदस्य सचिव श्री राधिकाज्यूबाट सम्पूर्णमा धन्यवाद प्रकट गर्नुहुँदै बैठकको समापन गरिदनाको लागि बैठकका अध्यक्षज्यूलाई अनुरोध गर्नुभयो।

घ) समापन सत्र

मन्तव्य बैठकका अध्यक्ष मा.मुख्यमन्त्री श्री डोरमणी पौडेल.

मा.मन्त्रीज्यूहरु,जनप्रतिनिधि साथीहरु, प्रमुख सचिवज्यू तथा राष्ट्रसेवक कर्मचारीलाई सम्बोधन गर्नुहुँदै आफ्नो मन्तव्य शुरु गर्नु भएको थियो।बैठकले परिकल्पना गरेअनुसार बैठक सफलतापूर्वक सम्पन्न भएको छ साथै ८ घण्टे छलफल हुँदा राम्रो छलफल भएको र धेरै पछि यति लामो समयसम्म बैठकमा बसेको कुरालाई प्रष्ट्याउनु हुँदै निम्न बमोजिमका भनाईहरु राख्नु भयो।

- प्रदेश सरकारले गरेको राम्रा कामहरुको प्रचार गर्नुपर्ने
- विकासका निरन्तर हुने भएकोले आगनको विकासलाई मात्र विकास मान्ने प्रवृत्ती हटाउनु पर्ने
- स्थानीय तह र अन्य सरकार बीच केही द्वन्द रहेकोले सोलाई हटाउदै तीनै तहका सरकार बिच सहकार्य, समन्वय कायम राख्दै एउटै गन्तव्यतिर हिड्नुपर्ने
- पालिकाहरुका उपप्रमुख तथा उपाध्यक्षज्यूहरुले संविधानले दिएको अधिकारको पूर्ण रुपमा उपयोग गर्नुपर्ने
- संविधान प्रदत्त अधिकार क्षेत्रको प्रयोग गर्न पनि संघसँग समन्वय गर्नुपर्ने देखिएको
- नदिजन्य विषयवस्तुको मापदण्डका सन्दर्भमा संघसँग समन्वय गर्नुपर्ने
- जग्गा प्राप्ति,मध्यवर्ती क्षेत्र, संरक्षण क्षेत्रका सन्दर्भमा संघिय सरकारसँग छलफल गर्नुपर्ने
- सबैभन्दा ठूलो आयको स्रोत रहेको यातायात क्षेत्रलाई संघिय सरकारले आफुतिर तान्न खोजेको
- कर्मचारी समायोजन तथा संगठन तथा व्यवस्थापन कार्यान्वयनको सन्दर्भमा अदालतमा मुद्दा चलिरेकोले कर्मचारी व्यवस्थापन र परिचालनमा समस्या

आजको बैठक अत्यन्तै मर्यादित र व्यवस्थित ढङ्गबाट भएको र यसको व्यवस्थापन र सञ्चालनमा खटिनु भएका प्रमुख सचिव तथा सचिवज्यूलाई धन्यवाद दिनु हुँदै ६ महिनामा अर्को बैठक बस्ने गरी तपसिल बमोजिमको निर्णयहरु सहित माननीय मुख्यमन्त्रीज्यूबाट बैठक समापन भएको थियो।

निर्णयहरु

१. प्रदेश समन्वय परिषद्को बैठक सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७ पारित गर्ने।
२. प्रदेश समन्वय परिषद्को पहिलो र दोस्रो बैठकका निर्णयहरुको कार्यान्वयनको अवस्थाको समीक्षा गरियो। कार्यान्वयन हुन बाँकी विषयहरु कार्यान्वयनका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउने।
३. प्रदेशको पहिलो आवधिक योजना (२०७६।७७-२०८०।८१), दिगो विकास लक्ष्य र स्थानीय तहको आवधिक योजनामा आधारित भई प्रदेश सरकार र सबै स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्ष २०७८।७९ को लागि सूचक सहितको COVID Responsive and Recovery, पूँजी निर्माण र रोजगारी सिर्जना हुने गरी तादम्यता मिलाई नीति तथा कार्यक्रम र बजेट तर्जुमा गर्ने।
४. प्रदेश सरकारका सबै मन्त्रालय तथा निकायहरु एवं सबै स्थानीय तहहरुले आफ्नो कार्यालयको स्वीकृत दरबन्दीमा रिक्त रहेको पद माग गरी प्रदेश लोक सेवा आयोगमा लेखि पठाउने। नेपाल सरकारबाट साबिकमा स्थानीय तहको लागि स्वीकृत संगठन संरचना र दरबन्दीलाई आवश्यकता, औचित्य र कार्यबोझ विश्लेषणको आधारमा अनुकूल हुने गरी परिमार्जन तथा अध्यावधिक गर्ने।

५. प्रदेश तथा स्थानीय तहको पदाधिकारी तथा जनशक्तिको क्षमता विकास कार्यक्रमलाई मागमा आधारित बनाउनका लागि सम्बन्धित निकायबाट तालिमको माग गरी मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा पठाउने र मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयले प्रदेश सुशासन केन्द्रसँग समन्वय गरी माग अनुसारको कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
६. स्थानीय तहले संविधानमा उल्लेखित अधिकारको साझा सूचीसँग सम्बन्धित विषयमा कानून तथा नीति बनाउँदा प्रदेश सरकारको विषयगत मन्त्रालय वा निकायसँग समन्वय र परामर्श गर्ने । स्थानीय तहले बनाएको ऐन, नियमावली तथा अन्य कानूनको एक प्रति प्रदेश सरकार, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा अनिवार्य रूपमा पठाउने व्यवस्था गर्ने ।
७. जिल्ला भित्रको स्थानीय तहमा संघ, प्रदेश वा स्थानीय तहले सञ्चालन गर्ने विकास निर्माणसँग सम्बन्धित कार्यहरूको समन्वय, सहजीकरण र अनुगमन सम्बन्धित जिल्ला समन्वय समितिले गर्ने ।
८. सङ्घीय सरकारबाट प्रदेश तथा स्थानीय तहमा हस्तान्तरण भएका वा कार्यान्वयन जिम्मेवारी प्राप्त भएका विशेष तथा समपुरक अनुदानबाट सञ्चालित आयोजनाहरूलाई प्राथमिकता दिई कार्यान्वयन गर्ने र कार्यान्वयनको प्रगति विवरण विषयगत मन्त्रालयमा नियमितरूपमा पठाउने। आगामी वर्षको आयोजना छनौट तथा बजेट बाँडफाँट गर्दा माथिल्लो तहको सरकारबाट विनियोजन भएका आयोजनाहरूमा दोहोरोपना नहुने सुनिश्चितता गर्ने।
९. प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहबाट पहिचान भई कार्यान्वयन योग्य र कार्यान्वयनमा रहेका आयोजनाहरू आयोजना बैकमा सूचीकरणका लागि प्रदेश नीति तथा योजना आयोगमा पठाउने। आयोगले आयोजना बैक सम्बन्धमा स्पष्ट खाका बनाई सबै स्थानीय तहलाई जानकारी गराउने
१०. प्रदेश मन्त्रालय र निकायबाट स्थानीय तहमा विभिन्न शीर्षकमा गएका अनुदानबाट सञ्चालित आयोजनाहरूको अनुगमन मूल्याङ्कन गरी सम्बन्धित निकायमा नियमितरूपमा प्रतिवेदन र आर्थिक विवरणहरू पेश गर्ने। यस्तो रकम बचत भएको अवस्थामा प्रचलित कानून बमोजिम फिर्ता गर्ने गराउने।
११. प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कोष र कोभिड कोषबाट पठाईएको रकम एवं द्वन्द्व प्रभावित परिवारलाई सहयोग कार्यक्रममा पठाईएको रकम नियमानुसार खर्च गरी सोको प्रतिवेदन तैयार गर्ने र सम्बन्धित मन्त्रालय/निकायमा समयमै पठाउने ।
१२. अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ३२ को उपदफा २ मा बमोजिम स्थानीय तहको आय व्ययको विवरण समावेश गरी प्रदेशले आफ्नो आय र व्ययको चौमासिक विवरण संघीय अर्थ मन्त्रालयमा पेश गर्नुपर्ने भएको हुँदा सो का लागि सबै स्थानीय तहले आफ्नो आय व्ययको चौमासिक विवरण सहितको प्रतिवेदन निर्धारित समयमा नै आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयमा पठाउने ।
१३. स्वीकृत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनले तोकेको वन क्षेत्र भित्रको ढुङ्गा, गिट्टी, माटो, बालुवाको परिमाण स्थानीय तहबाट ठेक्का लगाई संकलन गर्ने ।
१४. प्रदेश औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७६ ले लघु उद्यम (२० लाख सम्म स्थीर पूँजी भएको) दर्ता स्थानीय तहमा हुने र प्रदेश व्यापार व्यवसाय ऐन, २०७६ ले रु. ५ लाख सम्मको व्यापार व्यवसाय स्थानीय तहमा दर्ता हुने व्यवस्था गरेकोले सो व्यवस्था कार्यान्वयनका लागि प्रत्येक स्थानीय तहमा उद्योग शाखा/इकाई स्थापना गरी व्यापार व्यवसाय नियमन गर्ने।

१५. राती वास वसाउने होटल/मोटल/रिसोर्टहरू प्रदेश पर्यटन कार्यालयमा दर्ता गरेपश्चात मात्र स्थानीय तहमा दर्ता गर्ने ।
१६. स्थानीय सडक/स्थानीय पूर्वाधार विकासका लागि वन क्षेत्रको प्रयोग वारे व्यवस्थित योजना बनाउने । राष्ट्रिय वन क्षेत्र भित्र प्रस्तावित स्थानीय तथा प्रादेशिक योजनाहरू स्थानीय तहको भू-उपयोग योजनामा समावेश गरी प्रदेश राजपत्रमा प्रकाशन गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
१७. स्थानीय तहले संकलन गरेका विभिन्न तथ्याङ्कहरू आवश्यक परेको अवस्थामा सम्बन्धित प्रदेश कार्यालयले माग गर्ने र प्रदेश तहमा तैयार पारिएको तथ्याङ्क स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने । माग गरिएको तथ्याङ्क सहजै उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाउने ।
१८. कोभिड -१९ को सङ्क्रमण बढ्न सक्ने अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै प्रदेश र स्थानीय तहका सबै निकायहरूले स्वास्थ्य मन्त्रालयबाट जारी गरिएका जनस्वास्थ्यका मापदण्डहरू पालना गर्ने र गराउने कार्य गरी कोभिड -१९ को सङ्क्रमण रोकथाम, नियन्त्रण तथा उपचार गर्न आपसी समन्वय, सहयोग र सहकार्य गर्ने ।
१९. प्रदेश सरकार मार्फत निर्माण भई स्थानीय तहमा हस्तान्तरण भएका खेलकुद पूर्वाधारहरू रङ्गशाला, कभर्डहल र खेल मैदानहरूको उपयोग र संरक्षणको लागि स्थानीय तहले संचालन कार्यविधि बनाई लागू गर्ने । प्रदेशले पूर्वाधार बनाउँदा सम्बन्धित स्थानीय तहको समन्वयमा निर्माण गर्ने ।
२०. प्रदेश सरकारबाट वित्तीय हस्तान्तरण भई सो मार्फत निर्माण गरिएका वा निर्माण हुने अस्पताल/स्वास्थ्य संस्था सम्बन्धी संरचनाहरू संघ र प्रदेश सरकारले तयार गरेको मापदण्ड बमोजिम निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने ।
२१. राष्ट्रिय जनगणना २०७८ र राष्ट्रिय कृषि गणना, २०७८ सफल बनाउन सबै जिल्ला समन्वय समिति र स्थानीय तहहरूले आवश्यक सहयोग गर्ने ।
२२. संघ, प्रदेश र स्थानीय तह (समन्वय तथा अन्तरसम्बन्ध) ऐन, २०७७ को दफा २५ को उपदफा (३) बमोजिम राष्ट्रिय समन्वय परिषद्मा छलफलका लागि देहायका विषयहरू खुलाई अनुरोध गर्ने,-
 - (क) संघीय निजामति सेवा ऐनको अभावमा प्रदेश निजामती सेवा र स्थानीय सेवा सम्बन्धी कानून बनाउन नसक्दा समग्र कर्मचारी व्यवस्थापन र कार्यसम्पादन प्रभावित भएकोले तत्काल संघीय निजामती सेवा ऐन जारी गर्नुपर्ने ।
 - (ख) प्रदेश लोक सेवा आयोगबाट प्रदेश र स्थानीय तहमा रिक्त रहेको दरबन्दीमा पदपूर्ति गर्ने प्रक्रियाको थालनी भईसकेको अवस्थामा हालसम्म समेत संघले समायोजन संशोधन गरी यस प्रदेशमा कर्मचारी पठाइरहँदा रिक्त दरबन्दीमा पदपूर्ति गर्न अन्यौलता सिर्जना भएको हुँदा समायोजन संशोधन सम्बन्धी कार्यलाई स्थगित गर्नुपर्ने ।
 - (ग) प्रदेशमा प्रहरी समायोजन भए पश्चात केही वर्षसम्म सम्पूर्ण आर्थिक, भौतिक दायित्व संघीय सरकारले ब्यहोर्नुपर्ने ।
 - (घ) संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकार अन्तर्गत विपद् ब्यवस्थापन एवं राहत तथा पुनर्स्थापनाको विषयमा समन्वय एवं एकरूपता हुनुपर्ने ।
 - (ङ) प्रदेश सरकार र स्थानीय तहको प्रशासनिक संरचना निर्माण तथा विकास निर्माणका आयोजनाहरू का लागि आवश्यक पर्ने सरकारी, सार्वजनिक, पर्ति एवं नदि उकासका जग्गा सरल सहज रूपमा उपयोग गर्ने व्यवस्था हुनु पर्ने ।

- (च) प्रदेश सरकार र स्थानीय तहमा हस्तान्तरित आयोजनाहरूमा न्यून बजेट विनियोजन भएको कारण सम्झौता अवधि सम्पन्न भईसक्दा भुक्तानी नभई वा ठेक्का सम्झौताका अन्य प्रावधानका कारण सिर्जित दायित्वहरूलाई सम्पन्न गर्न प्राथमिकताका साथ आवश्यक बजेट विनियोजन हुनुपर्ने र म्याद थपको लागि संघबाट नीतिगत निर्णय हुन पर्ने ।
- (छ) संघीय सशर्त आयोजनाहरूको बजेट क्षेत्रगत रूपमा तोकी एकमुष्ट बजेट विनियोजन भई बाँडफाट र आन्तरिक कार्यक्रम संशोधन सम्बन्धी अधिकार प्रदेश सरकारलाई नै दिने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने ।
- (ज) प्रदेश सरकार र स्थानीय तहमा हस्तान्तरण भई कार्यान्वयनमा रहेका आयोजनाहरूमा संघीय सरकारबाट पुनः बजेट विनियोजन हुँदा दोहोरोपना भई कार्यान्वयनमा अन्यौलता उत्पन्न भएकोले प्रदेश सरकारको क्षेत्राधिकार भित्र रहेका संघीय सरकारबाट हस्तान्तरित आयोजनाहरूमा प्रदेश सरकार र स्थानीय तहले नै कार्यान्वयन गर्ने गरी संघीय सशर्तमा बजेटको व्यवस्था हुनु पर्ने ।
- (झ) प्रदेश सरकारको एकल अधिकार सूचीमा रहेको यातायात व्यवस्थापन कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाउन प्रदेश सरकारलाई संघीय सरकारबाट समन्वय तथा सहयोगका साथै हाल संचालनमा रहेका सफ्टवेयरहरू (EDLVRS, VRS), सवारी अनुमतिपत्र प्रिन्टिङ्ग तथा अन्य उपकरणहरू प्रदेश सरकारमा हस्तान्तरण हुनु पर्ने ।
२३. प्रदेश समन्वय परिषद्को तेश्रो बैठकले गरेका निर्णयहरूको कार्यान्वयन अवस्थाको समीक्षा स्थानीय तहको हकमा सम्बन्धित जिल्ला समन्वय समिति र प्रदेशको हकमा प्रदेश समन्वय परिषद्को सचिवालयले गरी सो को प्रतिवेदन प्रदेश समन्वय परिषद्को सचिवालय पेश गर्ने।सचिवालयले निर्णय कार्यान्वयनको प्रगति प्रतिवेदन तयार गरी परिषद्को आगामी बैठकमा पेश गर्ने ।

४. सामुहिक फोटो: प्रदेश समन्वय परिषद्का मुख्य पदाधिकारीहरु तथा सहभागीहरु

प्रदेश सरकार
मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
वागमती प्रदेश, हेटौडा
प्रदेश समन्वय परिषद्को तेस्रो बैठक

मिति: २०७७ चैत्र १२ गते बिहिवार,

कार्यक्रमको अनुमानित समयतालिका

समय	विवरण
८.००-	उपस्थिति/ नाम दर्ता र चियापान तथा बिहानी खाजा
८.३०	आसन ग्रहण यथास्थानमा
	अध्यक्षता: मा. डोरमणि पौडेल, मुख्यमन्त्रीज्यू
सदस्य	मा.कैलाश प्रसाद ढुङ्गेल, मन्त्री, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय
सदस्य	मा.मन्त्री, अन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय
सदस्य	डा.मान बहादुर वीके, प्रमुख सचिव, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्री परिषद्को कार्यालय
सदस्य	श्री बिद्यासुन्दर शाक्य, प्रमुख, काठमाडौं महानगरपालिका
सदस्य	श्री रघुनाथ खुलाल, प्रमुख मकवानपुर जिल्ला समन्वय समिति
सदस्य	श्री प्रभा बराल, प्रमुख, राप्ती नगरपालिका, चितवन
सदस्य	श्री वासुदेव थापा, प्रमुख, सुर्यविनायक नगरपालिका, भक्तपुर
सदस्य	श्री भरत ब. के.सी., प्रमुख, भिमेश्वर न.पा. दोलखा
सदस्य	श्री रामचन्द्र दाहाल, अध्यक्ष महाकाल गाउँपालिका ललितपुर
सदस्य	श्री रमेश बहादुर वस्ती, अध्यक्ष तारकेश्वर गाउँपालिका नुवाकोट
सदस्य	श्री कैसाडनुर्पु तामाङ, अध्यक्ष गोसाइकुण्ड गाउँपालिका रसुवा

सदस्य	श्री होमनारायण श्रेष्ठ, अध्यक्ष जुगल गाउपालिका, सिन्धुपाल्चोक
सदस्य	श्री विमला कुमारी चौलागाई, उपप्रमुख, धुलिखेल न.पा. काभ्रेपलाञ्चोक
सदस्य	श्री जानुका सिंखडा, उपाध्यक्ष, ज्वालामुखी गाउपालिका, धादिङ
सदस्य	श्री पार्वती सुनुवार, उपाध्यक्ष, फिक्कल गाउपालिका, सिन्धुली
सदस्य	श्री राधिका श्रेष्ठ, उपाध्यक्ष, गोकुल गंगा गाउपालिका, रामेछाप
सचिव	श्री राधिका अर्याल, प्रदेश सचिव, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
आमन्त्रित अतिथि	
मा.बालानन्द पौडेल, अध्यक्ष राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्तीय आयोग	
मा.रामेश्वर फुयाल, मन्त्री, भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	
मा.दावादोर्जे लामा, मन्त्री, भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	
श्री ओम थपलिया, मुख्यन्यायधिवक्ता	
श्री श्यामकुमार बस्नेत, का.वा.उपाध्यक्ष, प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	
प्रा.डा.रामचन्द्र ढकाल, सदस्य, प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	
डा.यमुना कडेल 'खनाल', सदस्य, प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	
श्री जगन्नाथ थपलिया, मा.मुख्यमन्त्रीको प्रमुख राजनीतिक सल्लाहकार	
अन्य सहभागीहरू	
प्रदेश सचिव, सबै मन्त्रालय	
निमित्त सचिव, प्रदेश लोक सेवा आयोग	
प्रमुख, प्रदेश सुशासन केन्द्र	
प्रमुख, प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय	
सबै अधिकृत कर्मचारी, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	
प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रमका कर्मचारीहरू	
८.३०- ८.४०	राष्ट्रिय गान

८.४०- ९.००	स्वागत मन्तव्य: प्रदेश सचिव राधिका अर्यालबाट
९.००- ९.२०	प्रदेश समन्वय परिषद्को बैठक को कार्यविधि पेश र पारित
९.२०- १२.३०	एजेण्डा प्रस्तुति तथा पारित
	पहिलो र दोस्रो बैठकमा सम्पन्न भएका प्रदेश समन्वय परिषदहरूको निर्णय कार्यन्वयनको समीक्षा,
	प्रदेश सरकारबाट सम्पादन भएका मुख्य मुख्य कार्यहरूको प्रगतिको प्रस्तुतिकरण: प्रदेश सचिव राधिका अर्यालबाट
	प्रदेश र स्थानीय तह बीच समन्वय र अन्तरसम्बन्ध कायम गर्नुपर्ने विषयहरूको प्रस्तुति र छलफल:
	१)आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयको प्रस्तुतीकरण
	२)विषयगत छलफल
१२.३०- १.१५	खाना
१.१५- २.१५	बितीय संघीयताको बारेमा प्रस्तुतिकरण: मा.श्री बालानन्द पौडेलज्युबाट
२.१५- ३.५०	छलफल तथा मन्तव्य:
	मन्तव्य: श्री पार्वती सुनुवार, उपाध्यक्ष, फिक्कल गाउपालिका, सिन्धुली
	मन्तव्य: श्री प्रभा बराल, प्रमुख, राप्ती नगरपालिका, चितवन
	मन्तव्य: श्री होमनारायण श्रेष्ठ, अध्यक्ष जुगल गाउपालिका, सिन्धुपाल्चोक
	मन्तव्य:श्री भरत ब. के.सी., प्रमुख, भिमेश्वर न.पा. दोलखा
	मन्तव्य: प्रमुख सचिव, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
	मन्तव्य: श्री रघुनाथ खुलाल, प्रमुख मकवानपुर जिल्ला समन्वय समिति
	मन्तव्य: श्री बिद्यासुन्दर शाक्य, प्रमुख, काठमाडौं महानगरपालिका
	मन्तव्य: मा.मन्त्रीज्यू
	मन्तव्य सहित बैठकको समापन: मा.मुख्यमन्त्रीज्यूबाट
३.५०- ४.००	सामुहिक फोटो: प्रदेश समन्वय परिषद्का मुख्य पदाधिकारीहरू
	हाइ टि

अनुसुची-२

प्रदेश समन्वय परिषद्को पहिलो र दोश्रो बैठकका मुख्य मुख्य निर्णयहरू कार्यान्वयनको अवस्था

सि.नं.	मुख्य मुख्य निर्णयहरू	कार्यान्वयनको अवस्था
पहिलो बैठकका निर्णयहरू		
१.	नेपालको संविधानले परिकल्पना गरे बमोजिम संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वय अभिवृद्धि गर्न साझा अधिकारका क्षेत्रमा ३ वटै तहका सरकारका काम, कर्तव्य र अधिकार प्रष्ट पार्नका लागि शीघ्र कानून बनाउन नेपाल सरकारसमक्ष अनुरोध गर्ने।	<ul style="list-style-type: none"> नेपाल सरकारमा अनुरोध भएको नेपाल सरकारद्वारा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको एकल र साझा अधिकार सूचीको विषयमा तयार भएको कार्यविस्तृतीकरण प्रतिवेदन पास भएको।
२.	नेपालको संविधानले प्रदेश र स्थानीय तहलाई प्रदान गरेका अधिकारसँग बाझिएका संघीय कानूनहरू संविधानको भावना र मर्मअनुसार संसोधन गर्न नेपाल सरकारसमक्ष अनुरोध गर्ने।	नेपाल सरकारमा अनुरोध भएको।
३.	प्राकृतिक श्रोत र साधनको बांडफांड पद्धतिलाई वैज्ञानिक बनाई प्रदेश र स्थानीय तहलाई बढी राजस्व बांडफांड हुने व्यवस्था मिलाउन नेपाल सरकार समक्ष अनुरोध गर्ने।	नेपाल सरकारमा अनुरोध भएको।
४.	नेपालको संविधान बमोजिम कर्मचारी समायोजनको प्रकृया सुस्त हुँदा प्रदेश र स्थानीय तहको काम कारवाही र सेवा प्रक्रियामा बाधा पुगेकोले सो प्रकृया शीघ्र टुङ्ग्याउन नेपाल सरकार समक्ष अनुरोध गर्ने।	नेपाल सरकारबाट बागमती प्रदेशमा कूल ३७६४ दरबन्दी हस्तान्तरण भएकोमा उल्लेखित दरबन्दी बमोजिमका कर्मचारीको समायोजन भएको।
५.	प्रदेश लोकसेवा आयोगको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धी प्रदेश कानून बनाउने प्रयोजनको लागि संघीय संसदले आधार र मापदण्ड निर्धारण सम्बन्धी कानून बनाउनुपर्ने संवैधानिक व्यवस्थाको कार्यान्वयन नहुँदा प्रदेश लोक सेवा आयोग गठन गर्ने प्रक्रिया अगाडि बढाउन बाधा परेकोले शीघ्र सो कानून बनाउन नेपाल सरकार समक्ष अनुरोध गर्ने।	प्रदेश लोक सेवा आयोग ऐन, २०७६ र नियमावली, २०७६ जारी भई सोही अनुसार प्रदेश लोक सेवा आयोग गठन भएको र आयोगले पदपूर्तिको कार्य समेत थालनी गरिसकेको।
६.	प्रदेश सरकारले प्रदेश नं. ३ मा ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा लगायतका प्राकृतिक श्रोतको उत्खनन र बिक्रीवितरण सम्बन्धी कानून एवं प्रक्रिया र मापदण्ड निर्धारण गर्दा र सो अनुसार स्थानीय तहले कार्यान्वयन गर्दा प्रदेश सरकार र स्थानीय तहले नदीको प्राकृतिक वहाव र सौन्दर्य तथा वातावरणीय संरक्षणको पक्षप्रति बढी संवेदनशील हुने व्यवस्था मिलाउने र तदअनुरूप अनुगमन गर्ने। साथै स्थानीय तहले	<ul style="list-style-type: none"> नदीजन्य पदार्थ (संकलन र उपयोग) कार्यविधि, २०७५ अनुसार ढुङ्गा, गिट्टी, माटो, बालुवाको वातावरणीय अध्ययन, नदीजन्य पदार्थको सर्वेक्षण, क्षेत्र यकिन र परिमाण मापन तथा अनुगमन समितिमार्फत काम कारवाही भइरहेको। प्रदेश भित्र रहेको खानीजन्य पदार्थको

	<p>यस्ता प्राकृतिक श्रोतको उत्खनन र विक्रीवितरणमा प्रचलित कानून बमोजिम उठ्नुपर्ने राजस्व चुहावट हुन नदिन विशेष सतर्क हुने ।</p>	<p>प्रारम्भिक सर्वेक्षण भएको</p> <ul style="list-style-type: none"> निर्माणजन्य सामाग्रीको लागि पहाड उत्खनन कार्यक्रम अन्तर्गत ८ ओटा सम्भावित पहाड पहिचान गरी मकवानपुरको एक ओटा पहाडको Mining Scheme तयार भएको । वनजन्य श्रोतको संरक्षण तथा दीगो सदुपयोगको लागि करिब ८८५० ओटा उपभोक्ता समूहद्वारा ४४८००० हेक्टर वनक्षेत्र व्यवस्थित गरी ९७०००० घनफिट काठ सदुपयोग भएको । डिभिजन वन कार्यालयको सहयोगमा जिल्ला समन्वय समितिमाफत १८४ वटा ट्याक्टर र ट्रकलाई नदीजन्य पदार्थको अनियमित संकलन गरेकोमा कारवाही गरिएको र सो बाट २२ लाख ३० हजार राजस्व संकलन भएको । वातावरण संरक्षण ऐन, २०७७ ले नदीजन्य पदार्थमा आधारित उद्योगको स्थापना गर्दा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्ने व्यवस्था गरेको । जिल्ला समन्वय समितिबाट ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा आदिको उत्खनन एवं विक्री वितरणको अनुगमन हुने गरेको ।
<p>७.</p>	<p>जिल्ला समन्वय समितिमा ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा आदिको उत्खनन एवं विक्री वितरणबाट प्राप्त राजस्व लगायत अन्य क्षेत्रबाट प्राप्त भई सञ्चित रहेको रकम प्रदेश सरकारसँग समेत समन्वय गरी वैज्ञानिक मापदण्डको आधारमा बाँडफाँट गर्नका लागि नेपाल सरकार समक्ष अनुरोध र पहल गर्ने ।</p>	<p>नेपाल सरकारमा अनुरोध भएको</p>
<p>८.</p>	<p>प्रदेश र स्थानीय तहका पदाधिकारीले सेवा प्रवाह एवं विकास निर्माणका कार्यहरू सञ्चालन गर्दा गराउँदा आफू, आफ्नो परिवार वा निकटका व्यक्तिहरूको प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा निजी स्वार्थ सिद्धि हुने खालका कामहरू नगर्ने नगराउने र यस सम्बन्धमा प्रदेश सरकारले स्पष्ट नीति मापदण्ड तयार गर्ने ।</p>	<p>उपभोक्ता समितिमाफत पर्यटन र भूसंरक्षणका कार्य सञ्चालन गर्दा जनप्रतिनिधि, एउटै घरको सगोलका एकभन्दा बढी परिवार सदस्य उपभोक्ता समितिमा बस्न नपाउने मन्त्री स्तरीय निर्णय भई कार्यान्वयन भइरहेको ।</p>
<p>९.</p>	<p>न्यायिक समितिलाई सुसञ्चालन र स्थानीय स्तरमा कार्यरत रहेका सुरक्षा निकायहरूलाई सबल र साधनश्रोतयुक्त बनाउन</p>	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय तहको सहकार्यमा २४ वटा स्थानीय तहमा न्यायिक इजलास समितिको

	एवं स्थानीय स्तरको सुरक्षा अभिवृद्धिका लागि सि.सि.टि.भी. लगायतका आधुनिक प्रविधिको प्रयोग बढाउन प्रदेश र स्थानीय तहले लगानी एवं सहकार्य गर्ने।	<p>गठन गरिएको</p> <ul style="list-style-type: none"> • ७४ वटा गाउँपालिकामा कानूनी सहजकर्ताको व्यवस्था गरिएको • "प्रदेश सरकारको पहिचान, निःशुल्क कानूनी जनसहायता अभियान" अन्तर्गत स्थानीय तहमा कानूनी सहायता कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।
१०.	यस परिषद्को बैठक सम्बन्धी कार्यविधिको मस्यौदा प्रदेश सरकारले तयार गरी स्वीकृतीका लागि आगामी बैठकमा पेश गर्ने।	प्रदेश समन्वय परिषद्को बैठक सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७ को मस्यौदा स्वीकृतीका लागि प्रदेश समन्वय परिषद्को तेश्रो बैठकमा पेश गर्ने एजेण्डा रहेको।

दोश्रो बैठकको निर्णयको रूपमा पारित साझा प्रतिवद्धताहरू

१.	प्रदेशको नीति तथा कार्यक्रमको कार्यन्वयनमा सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तलाई आत्मसात गरी तीनै तह बीचको सम्बन्धलाई अझ प्रभावकारी र प्रगाढ बनाउँदै विकासको साझा लक्ष्य प्राप्ति तर्फ उन्मुख हुन,	<ul style="list-style-type: none"> • नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रममा समावेश गर्नुपर्ने विषयहरू प्रदेश सरकारले सुझावको रूपमा पठाएको। • प्रदेश सरकारको कार्यहरूमा स्थानीय तहसँग समन्वय र सहकार्य हुने मुख्य मुख्य विषयहरूलाई प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रममा समावेश गरिएको।
२.	संविधान प्रदत्त अधिकारको प्रयोग र कर्तव्य निर्वाहमा सहजीकरण, सहयोग र सम्मान गर्न,	संवैधानिक मर्म र भावनाको पालना गर्ने गरिएको।
३.	आम नागरिकलाई संघीयताको मर्म र उद्देश्य व्यापक रूपमा जानकारी गराउन प्रदेश र स्थानीय सरकारको उपस्थितिलाई देख्न र महसुस गर्न सकिने बनाउन,	<ul style="list-style-type: none"> • रेडियो तथा टेलिभिजनमार्फत जनता सामु प्रदेश सरकार कार्यक्रम सञ्चालन भएको। • रेडियो, टेलिभिजनबाट विषयगत क्षेत्र समेटी विविध कार्यक्रम सञ्चालन भइरहेको।
४.	सुरक्षा व्यवस्थालाई जनस्तरसम्म मजबुत र सुदृढ बनाउन स्थानीय तहसँग सहकार्य गर्ने नीतिको अवलम्बन गर्न,	प्रदेश प्रहरी ऐन, २०७७ जारी भई प्रदेश प्रहरीको गठन भएको
५.	प्रदेश कानूनको कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता ल्याउन र संविधान प्रदत्त प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकारको सूचीको विषयमा कानून बनाउँदा आपसी छलफल, सहकार्य र समन्वय गर्न,	स्थानीय तहको मौजुदा कानूनको समीक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत ४ वटा स्थानीय तहको कानून समीक्षा गरी र सुधारका लागि सुझाव प्रस्तुत गरिएको
६.	प्रदेश तथा स्थानीय तहबाट निर्मित कानूनहरूबीच अन्तरसम्बन्ध स्थापित गर्न स्थानीय तहले तर्जुमा गरेका कानूनहरू मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा समयमै पठाउने व्यवस्था मिलाई एकीकृत अभिलेख राख्न,	संघ, प्रदेश र स्थानीय तह (समन्वय तथा अन्तरसम्बन्ध) ऐन, २०७७ को दफा १२ को उपदफा (७) मा व्यवस्था भई अनिवार्य कानूनी दायित्व

		सिर्जना भएको ।
७.	कानून बमोजिम तोकिएका कर तथा गैरकर रकम विभाज्य कोष, प्रदेश सञ्चित कोष तथा स्थानीय सञ्चित कोषमा तोकिए बमोजिम समयमै जम्मा हुने प्रवन्ध मिलाउन,	पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन हुन नसकेको ।
८.	प्रदेश र स्थानीय तहलाई संविधान तथा कानून बमोजिम प्राप्त अधिकार, साझा अधिकारका विषयमा करका किसिम, दर निर्धारण र संकलन प्रकृया निर्धारण गर्दा संविधान प्रदत्त अधिकारको हस्तक्षेप नहुने एवम् कर भार दोहोरो नपर्ने व्यवस्था मिलाउन,	यस विषयमा आर्थिक कानूनहरूमा एकरूपता ल्याउने गरी परिमार्जन भइरहेको र करको दरमा दोहोरोपना नहुनेगरी आवश्यक व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारलाई अनुरोध गरिएको ।
९.	प्रदेश र स्थानीय तहमा स्थापना हुने उद्योग कलकारखानाको संरक्षण, संवर्द्धन तथा प्रवर्द्धनका लागि निश्चित अवधिसम्म कर छुट दिने व्यवस्था मिलाइ लगानीमैत्री वातावरण निर्माण गर्न,	<ul style="list-style-type: none"> २०७६ श्रावण देखि आश्विन सम्म म्याद गुज्रेका उद्योगहरूलाई एक पटकका लागि नवीकरण गरिएको । उद्योग क्षेत्रमा लगानीमैत्री वातावरण निर्माणका लागि उद्योगलाई दिने सुविधा र सहूलियत समेत समावेश गरी प्रदेश औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७६ जारी गरिएको ।
१०.	प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारको आपसी सहकार्य एवम् समन्वय मार्फत सम्वत् २०७८ सम्ममा बालविवाह मुक्त प्रदेश र सम्वत् २०८० सम्ममा सबै स्थानीय तहहरूलाई बालमैत्री घोषणा गर्न,	<ul style="list-style-type: none"> बालविवाह अन्त्य सम्बन्धी प्रादेशिक रणनीति, २०७६ जारी भएको ११९ वटै स्थानीय तहमार्फत बालविवाह विरुद्धको अभियान सञ्चालन ११९ वटै स्थानीय तहमा बालमैत्री घोषणा प्रोत्साहन कार्यक्रम सञ्चालन
११.	प्रत्येक स्थानीय तहमा पन्ध्र शैयासम्मको अस्पतालको स्थापना र सञ्चालनलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्न,	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय तहमा पूर्वाधार भएका १५ शैयासम्मका अस्पतालहरूमध्ये १३ वटा अस्पताल सञ्चालनमा सहयोग स्थानीय तहमा ११ वटा अस्पताल/स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण प्रारम्भ
१२.	नेपाल सरकारले आत्मसात गरेको "समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली" को राष्ट्रिय आकांक्षा, प्रदेश नं ३, प्रदेश सरकारको "स्वस्थ, सुसंस्कृत र सुखी जनता; समाजवाद उन्मुख समृद्ध प्रदेश" भन्ने लक्ष्य र स्थानीय सरकारले तोकिएका लक्ष्य समयमै हासिल गर्न योगदान पुऱ्याउने गरी प्रदेश र स्थानीय सरकारका आवधिक योजनाहरू सामञ्जस्यता कायम हुने गरी तर्जुमा गर्न,	<ul style="list-style-type: none"> प्रदेशको पहिलो आवधिक योजना (२०७६/७७-२०८०/८१) तर्जुमा भएको । केही स्थानीय तहमा आवधिक योजना तयार भएको ।
१३.	विकास आयोजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा सार्वजनिक-निजी-सहकारी साझेदारीलाई प्राथमिकता दिई दीगो विकासका	<ul style="list-style-type: none"> दिगो विकासको लक्ष्य (बागमती प्रदेशको स्थिति र मार्ग चित्र) प्रकाशन भएको

	लक्ष्य र सूचकहरूलाई स्थानीयकरण गरी निर्दिष्ट लक्ष्य समयमा नै हासिल गर्ने प्रयोजनार्थ प्रदेश विकास परिषद्लाई प्रभावकारी बनाउन,	
१४.	निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीलाई व्यवसायिक बनाई आर्थिक समृद्धि र रोजगारी अभिवृद्धि गर्न जग्गाको खण्डीकरण गर्ने कार्य रोकी आवश्यकता अनुसार चक्लाबन्दी गर्दै कृषिलाई आधुनिकीकरण र कृषि उपजलाई बजारीकरण गर्न,	१७४४ बिगाहा जग्गामा सामूहिक चक्लाबन्दी गरी कृषि कार्य शुरु गरिएको ।
१५.	प्रदेश भित्रका आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक रूपले पछाडि परेका लक्षित वर्ग र समुदायका व्यक्तिहरूको मूलप्रवाहीकरण हुने गरी लक्षित कार्यक्रमहरू सुनिश्चित गर्दै सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभूति गर्न,	<ul style="list-style-type: none"> • "बागमती प्रदेशको इच्छा, छोरी बुहारीलाई उच्च शिक्षा" अन्तर्गत ८९८ छोरी बुहारीलाई छात्रवृत्ति प्रदान गरिएको । • काभ्रेपलाञ्चोक, दोलखा र सिन्धुपाल्चोक जिल्लाका ३ स्थानीय तहमा "हिमाली तथा पहाडी जिल्लामा महिला तथा बाल स्वास्थ्य प्रवर्द्धनका लागि साना आयोजना कार्यक्रम" सञ्चालन • स्वास्थ्य सेवाको पहुँच बढाउन सीमान्तकृत र लोपोन्मुख जातिको उच्च बसोबास रहेको १० स्थानीय तहमा रोभिङ अ.न.मी. कार्यक्रम सञ्चालन • १३ जिल्लाका पिछडिएका, सिमान्तकृत आदि वर्गलाई लक्षित गरी जनस्वास्थ्य अभियान तथा आयुर्वेद स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन • विपन्न तथा सिमान्तकृत समुदायका महिलाहरूका लागि सीपमूलक तालिम सञ्चालन ।
१६.	प्रदेश नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्नुभन्दा अगावै प्रदेश समन्वय परिषद्को बैठक बस्ने व्यवस्था मिलाउन र प्रदेश समन्वय परिषद्लाई थप प्रभावकारी बनाउन प्रदेश समन्वय परिषद्को सचिवालयको व्यवस्था गर्न,	प्रदेश समन्वय परिषद्को बैठकको आयोजना प्रदेश नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्नुभन्दा अगावै भएको र प्रदेश समन्वय परिषद्को सचिवालय मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा रहने भनी ऐनले नै व्यवस्था गरेको ।
१७.	प्रदेश सरकारको भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशिलताको नीति, भ्रष्टाचार विरुद्धको रणनीतिलाई व्यापक रूपमा तल्लो तहसम्म सम्प्रेषण गरी मर्यादित, पारदर्शी, सक्षम र जनउत्तरदायी प्रशासनिक प्रणाली निर्माण गर्न कार्ययोजना तर्जुमा गरी कार्यन्वयनमा ल्याउन र स्थानीय सरकारले तर्जुमा गरेको भ्रष्टाचार विरुद्धका नीति, रणनीतिमा सहकार्य गर्न,	भ्रष्टाचार निवारण सम्बन्धी प्रदेश रणनीति (२०७५-२०७९) कार्यान्वयनमा रहेको

१८.	प्रदेश र स्थानीय सरकारले प्रवाह गर्ने सार्वजनिक सेवालार्ई पारदर्शी, जवाफदेही र जनमुखी बनाई चुस्त दुरुस्त बनाउन सहकार्य गर्न,	प्रदेश सुशासन केन्द्र स्थापना भई कार्य प्रारम्भ भईसकेको ।
१९.	सेवा प्रवाहमा कानूनी र प्रशासनिक सहजीकरण गर्न "प्रदेश सरकारको पहिचान, निःशुल्क कानूनी जनसहायता अभियान"लाई आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गरी सबै स्थानीय तहहरू सम्म विस्तार गर्न र स्थानीय तहमा रहेका न्यायिक समितिलाई थप प्रभावकारी बनाउन प्रदेश र स्थानीय सरकार बीच आवश्यक सहकार्य गर्न,	आ.व. ०७६/०७७ मा ११६ वटा स्थानीय तह (महानगरपालिका बाहेक) मा निःशुल्क कानूनी सहायताका लागि कानूनी सहजकर्ता छनौट गरी नियुक्ति, अभिमुखीकरण कार्य सम्पन्न भई असार मसान्तसम्म कार्यरत रहेको ।
२०.	प्रदेशका ऐतिहासिक स्थल, धार्मिक स्थल र राष्ट्रिय निकुञ्जहरूलाई केन्द्रमा राखी पर्यटनलाई प्रदेशको समृद्धिको आधारका रूपमा विकास गर्न आफ्ना पालिकाका संभाव्य पर्यटन क्षेत्रको विकास तथा सम्बर्द्धनमा ध्यान दिनुका साथै सम्भाव्य पर्यटकीय स्थलको विकासमा प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच सहकार्य गर्न,	उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय र विभिन्न स्थानीय तहबीच सहकार्य हुँदै आएको ।
२१.	सहयोगापेक्षी सडक मानवमुक्त प्रदेश बनाउन समन्वय एवम् सहकार्य गर्न,	<ul style="list-style-type: none"> सहयोगापेक्षी सडक मानवमुक्त प्रदेश निर्माण गर्ने विषय प्रदेशको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा समावेश रहेको विभिन्न सामाजिक संस्थाहरूको सहयोग र समन्वयमा सहयोगापेक्षी सडक मानवको उद्धार गरी पुनर्स्थापनाको कार्य भइरहेको
२२.	दुवै तहका सरकारको साझेदारीमा सम्बत् २०७९ सम्ममा द्वन्द्व प्रभावको प्रकृति अनुसार स्थानीय तहमा शान्ति पार्क, स्मारक, शहीद तथा वेपत्ता प्रतिष्ठान, शान्ति संग्राहलय जस्ता शान्ति स्मारक पूर्वाधार निर्माण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिन,	निरन्तर भइरहेको
२३.	प्रदेशभित्र हुनसक्ने सम्भावित विपद्जन्य घटनाको पूर्वानुमान गरी प्रदेशका जनताहरूलाई त्यस किसिमका विपद्बाट हुनसक्ने हानी नोक्सानीबाट जोगाउन विपद्को पूर्वतयारी, प्रतिक्रिया, उद्धार र पुनर्स्थापना लगायतका विषयमा योजनाबद्ध ढङ्गले अघि बढ्न दुवै तहका सरकारबीच आपसी समन्वय एवं सहकार्य गर्न,	विपद्को पूर्वतयारी, प्रतिक्रिया, उद्धार र पुनर्स्थापना लगायतका कार्यहरू भइरहेको

प्रदेश समन्वय परिषद्को बैठक सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७

प्रस्तावना: प्रदेश र स्थानीय तहले गर्ने काम कारवाहीमा नीतिगत सामञ्जस्यता, योजना व्यवस्थापनमा रणनीतिक साझेदारी, साझा अधिकारक्षेत्रको प्रयोग, प्राकृतिक स्रोत साधनको उपयोग र बाँडफाँड, प्रदेश र स्थानीय तहबाट सञ्चालन हुने विकास आयोजना वा साझा अधिकारका विषयको कार्यान्वयनमा प्रदेश तथा स्थानीय तह र एकभन्दा बढि स्थानीय तहबीच समन्वय र अन्तरसम्बन्ध कायम गर्न प्रदेश समन्वय परिषद्को बैठक व्यवस्थित ढंगले सञ्चालन गर्ने उद्देश्यले संघ, प्रदेश र स्थानीय तह समन्वय तथा अन्तरसम्बन्ध ऐन, २०७७ को दफा २४ को उपदफा (३) ले दिएको अधिकारको प्रयोग गरी बागमती प्रदेशको प्रदेश समन्वय परिषद्ले देहायको कार्यविधि स्वीकृत गरेको छ।

१.संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यो कार्यविधिको नाम “प्रदेश समन्वय परिषद्को बैठक संचालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७” रहेको छ ।

(२) यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२.परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को नलागेमा यस कार्यविधिमा:-

- (क) “अध्यक्ष” भन्नाले परिषद्को अध्यक्ष सम्झनुपर्छ ।
- (ख) “कार्यालय” भन्नाले मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय सम्झनुपर्छ ।
- (ग) “परिषद्” भन्नाले बागमती प्रदेशको प्रदेश समन्वय परिषद् सम्झनुपर्छ ।
- (घ) “बैठक” भन्नाले प्रदेश समन्वय परिषद्को बैठक सम्झनुपर्छ ।
- (ङ) “विज्ञ” भन्नाले परिषद्द्वारा बैठकमा आमन्त्रित विज्ञलाई सम्झनुपर्छ ।
- (च) “सचिव” भन्नाले परिषद्को सचिवलाई सम्झनुपर्छ ।
- (छ) “सदस्य” भन्नाले परिषद्को सदस्य सम्झनुपर्छ । सो शब्दले परिषद्को अध्यक्ष र आमन्त्रित सदस्य समेतलाई जनाउँछ ।

३.परिषद्को बैठक: (१) परिषद्को बैठक वर्षको दुइ पटक बस्नेछ ।

(२) अध्यक्षको निर्देशनमा सचिवले बैठकको आव्हान गर्नेछ ।

(३) सचिवले बैठकको आव्हान गर्दा बैठक बस्ने मिति, समय, स्थान र बैठकमा छलफल हुने मुख्य मुख्य विषयहरू समेतको सूचना सबै सदस्यहरूलाई दिनुपर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिमको सूचना पाएपछि तोकिएको मिति, समय र स्थानमा सञ्चालन हुने बैठकमा उपस्थित हुनु सबै सदस्यको कर्तव्य हुनेछ ।

४.बैठकको गणपुरक संख्या: (१) परिषद्मा तत्काल कायम रहेका सदस्य संख्याको पचास प्रतिशत भन्दा बढी सदस्य उपस्थित भएमा बैठकको लागि गणपुरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गणपुरक संख्या नपुगेमा अध्यक्षले भोलिपल्टको लागि अर्को बैठक आव्हान गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम आव्हान गरेको बैठकमा गणपुरक संख्या नपुगेमा दुई महिनाभित्र बैठक बस्ने गरी दफा (३) बमोजिम पुनः बैठक आव्हान गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम पुनः बैठक आव्हान गर्दा पनि गणपुरक संख्या नपुगेमा कम्तीमा पच्चीस प्रतिशत सदस्यहरूको उपस्थितिमा बैठक बस्नेछ ।

५. बैठकको कार्यविधि: (१) बैठकको अध्यक्षता मुख्यमन्त्रीबाट हुनेछ ।

(२) अध्यक्षको अनुपस्थितिमा बैठक बस्नु पर्ने भएमा परिषद्को सदस्यको रूपमा रहेको वरिष्ठ मन्त्रीले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ ।

(३) अध्यक्षको अनुमतिले सचिवले बैठकको सञ्चालन गर्नेछ ।

(४) अध्यक्षको निर्देशन बमोजिम सचिवले अधिल्लो बैठकमा भएका निर्णयहरूको कार्यान्वयनको समीक्षात्मक विवरण प्रस्तुत गर्नेछ ।

(५) परिषद्का सदस्यहरूलाई आफ्ना क्षेत्राधिकारका विषयमा भएका कामकारवाहीका सम्बन्धमा बैठकमा प्रस्तुतिकरण गर्न समय दिनु पर्नेछ ।

(६) उपदफा (५) बमोजिमको प्रस्तुती पश्चात् प्रदेशको क्षेत्राधिकार भित्रका विषयमा प्रदेशमा भएका काम र समन्वयका विषयहरू अध्यक्ष वा अध्यक्षको अनुमति लिई सचिवले बैठकमा पेश गर्नेछ ।

(७) अध्यक्षले उपदफा (६) बमोजिम प्रस्तुतीकरण गरीसकेपछि उपस्थित सदस्यहरूमध्ये बोलन चाहने सदस्यले आफ्ना नाम र बोलन चाहेको विषयको गम्भिरता समेत उल्लेख गरी सचिव मार्फत अध्यक्षलाई बुझाउनु पर्नेछ ।

(८) उपदफा (७) बमोजिम बैठकमा बोलन चाहने सदस्यले शिष्ट र सभ्य रूपमा आफ्नो भनाई प्रस्तुत गर्नुपर्नेछ । यसरी बोलने समय अध्यक्षले निर्धारण गरेबमोजिम हुनेछ ।

(९) प्रदेशको समग्र वस्तुस्थिति, स्थानीय तहसँग समन्वय गरिएका र राजनीतिक साझेदारीका विषय, सम्भावना र अवसर समेत स्पष्ट हुने गरी सचिवले सभामा प्रतिवेदन पेश गर्नेछ ।

(१०) अध्यक्षले बैठकमा उपस्थित सदस्यहरू मध्येबाट आफुलाई उपयुक्त लागेका कुनै सदस्यलाई बैठकको कुनै सत्रको संयोजकत्व गर्न वा बैठकमा निर्णय गर्नुपर्ने विषय प्रस्तुत गर्न दिन सक्नेछ ।

(११) बैठकमा उपस्थित संख्याको बहुमतले पारित गरेको विषय बैठकको निर्णयमा लेखिनेछ ।

६. सदस्यको उपस्थिति र आसन: (१) बैठकमा आसन ग्रहण गर्नु अघि सबै सदस्यले अध्यक्षले तोकेको क्रम अनुसार परिषद्को उपस्थिति पुस्तिकामा हाजिरी गरी उपस्थिति जनाउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम उपस्थित सदस्यले अध्यक्षले निर्धारण गरेको स्थानमा आफ्नो आसन ग्रहण गर्नु पर्नेछ।

(३) अपाङ्गता भएका सदस्यको हकमा अध्यक्षले निर्धारण गरेको स्थानमा आसन ग्रहण गर्नेगरी निजको साथमा एक जना सहयोगी आवश्यक पर्ने भएमा सोको समेत व्यवस्था गर्न सक्नेछ।

७. अनुपस्थितिको सूचना: (१) कुनै सदस्य लगातार दूई वा सो भन्दा बढी बैठकमा अनुपस्थित रहनुपर्ने भएमा तत्सम्बन्धी अग्रिम सूचना अध्यक्षलाई दिनु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम दिइने सूचनामा आफू अनुपस्थित रहने अवधि र कारण समेत उल्लेख गर्नु पर्नेछ।

८. बैठकको प्रारम्भ: अध्यक्षको अनुमतिबाट बैठकको प्रारम्भ हुनेछ।

९. बैठकको सञ्चालन: (१) अध्यक्षले बैठकको कार्यबोझलाई ध्यानमा राखी बैठक सञ्चालन गर्नु पर्नेछ।

(२) बैठक अध्यक्षले निर्धारण गरेको समय तालिका बमोजिम सञ्चालन हुनेछ।

(३) अध्यक्षले प्रत्येक बैठकको प्रारम्भ एवं समापनको घोषण गर्नेछ।

१०. समयावधि निर्धारण: (१) अध्यक्षले बैठकमा पेश हुने विषयमाथि छलफल गर्न समयावधि तोक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको समयावधि समाप्त भएपछि यस कार्यविधिमा अन्यथा लेखिएकोमा बाहेक अध्यक्षले सो विषयको टुङ्गो लगाउन आवश्यक सबै प्रस्ताव निर्णयार्थ बैठकमा प्रस्तुत गर्नेछ।

११. स्पष्ट पार्न समय माग गर्न सकिने: (१) बैठकमा छलफल चलिरहेको समयमा सम्बन्धित विषयमा कुनै सदस्यले कुनै कुरा स्पष्ट पार्नका लागि समय माग गर्न अध्यक्ष मार्फत अनुरोध गर्न सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अध्यक्षको अनुमति लिई कुनै सदस्यले आफु सँग सम्बन्धित अन्य विषयमा समेत स्पष्ट पार्न सक्नेछ।

तर त्यस्तो जानकारी दिने क्रममा कुनै विवादास्पद विषय उठाउन पाइने छैन र त्यस्तो जानकारी माथि कुनै छलफल गर्न पाइने छैन।

१२. अनुमति लिई प्रस्ताव पेश गर्न सकिने: (१) यस कार्यविधिमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अध्यक्षको अनुमति लिई बैठकमा देहायको कुनै प्रस्ताव पेश गर्न सकिनेछ।

- (क) धन्यवाद ज्ञापन गर्ने,
- (ख) प्रस्ताव तथा संशोधन फिर्ता लिने,
- (ग) बधाई दिने,
- (घ) बैठक स्थगित गर्ने,
- (ङ) बैठकको अवधि बढाउने,

- (च) छलफल समाप्त गर्ने,
- (छ) शोक प्रकट गर्ने ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका प्रस्तावद्वारा कुनै विवादास्पद विषय उठाउन पाइने छैन।

(३) अध्यक्षको अनुमतिले उपदफा (१) बमोजिमको प्रस्ताव पेश भएपछि अध्यक्षले त्यस्तो प्रस्ताव बैठकमा निर्णयार्थ पेश गर्नेछ।

१३. विशेष सम्बोधन: (१) प्रदेश सरकार, मन्त्रिपरिषद्का सदस्यले अध्यक्षको अनुमति लिई बैठकलाई विशेष सम्बोधन गर्न सक्नेछन्।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सम्बोधनको लागि अपनाइने प्रकृया अध्यक्षले तोके बमोजिम हुनेछ।

१४. मर्यादित सम्बोधन: कुनै सदस्यले बैठकमा पेश गरेको वा राखेको प्रस्तावमा कुनै आपत्तिजनक, व्यंग्यात्मक, अनावश्यक, अनुपयुक्त वा असम्बद्ध शब्द वा वाक्यांश प्रयोग भएको लागेमा अध्यक्षले त्यस्ता विषय संशोधन गर्न वा गराउन एवम् बैठकको माइन्टबाट त्यस्ता शब्द वा वाक्यांश हटाउन आदेश दिन सक्नेछ।

१५. बैठक स्थगित गर्ने अधिकार: बैठक कक्ष भित्र अव्यवस्था भई वा हुन लागि बैठक नियमित रूपले सञ्चालन गर्न बाधा पर्ने देखिएमा अध्यक्षले निश्चित अवधिसम्मको लागि सूचना टाँस गरि बैठक स्थगित गर्न सक्नेछ । अध्यक्षले गरेको त्यस्तो स्थगन माथि कुनै प्रश्न उठाउन पाइने छैन।

१६. निर्णय प्रमाणिकरण र अभिलेखिकरण: (१) बैठकले गरेको निर्णय अध्यक्षले प्रमाणित गर्नेछ।

(२) बैठकको निर्णयको अभिलेख सुरक्षित र व्यवस्थित ढङ्गले राख्ने र सो को कार्यान्वयन गराउने जिम्मेवारी सचिवको हुनेछ ।

(३) बैठकको निर्णयको सक्कल प्रति अध्यक्षको आदेश बिना बाहिर लैजान वा प्रकाशन गर्न हुँदैन।

१७. बैठकमा पालना गर्नुपर्ने आचरणहरू: (१) बैठकमा भाग लिने सदस्यले देहायका आचरण पालना गर्नु पर्नेछ:-

(क) अध्यक्षले बैठकप्रति सम्मान प्रकट गरी आफ्नो आसन ग्रहण गर्नुपर्ने,

(ख) बैठकमा भाग लिने सदस्यले बोल्दा अध्यक्षलाई सम्बोधन गरेर मात्र बोल्नु पर्ने,

(ग) अध्यक्षले बैठकलाई सम्बोधन गरिरहेको समयमा कुनैपनि सदस्यले आफ्नो स्थान छाडी हिँड्न नहुने र अध्यक्षले बोलेको कुरा शान्तिपूर्वक सुन्नु पर्ने,

(घ) बैठक स्थगित भई अध्यक्ष सभाबाट बाहिर निस्केपछि मात्र अरु सदस्यले बैठक कक्ष छाड्नु पर्ने,

(ङ) कुनै सदस्यले बोलिरहेको समयमा अशान्ति गर्ने वा बैठकको मर्यादा भंग हुने वा अव्यवस्था उत्पन्न हुने कुनै काम गर्न नहुने,

- (च) बैठक कक्षमा अध्यक्षको सामुन्ने बाट वारपार गरी हिँड्न वा अध्यक्षको आसन तर्फ पिठ्यु फर्काएर बस्न नहुने,
- (छ) बैठकसँग प्रत्यक्ष रूपले सम्बन्धित विषय बाहेक अन्य विषयको पुस्तक समाचारपत्र वा अन्य कागजपत्र पढ्न नहुने,
- (ज) बैठकको अवधिभर बैठक कक्षमा मोबाईल फोनलाई साइलेन्ट मोडमा राख्नुपर्ने र बैठक कक्षमा फोनमा कुरा गर्न नहुने,

(२) बैठकमा पालना गर्नुपर्ने अन्य आचरणहरू समय समयमा अध्यक्षले तोके बमोजिम हुनेछ।

१८.शान्ति सुरक्षा कायम राख्ने: अध्यक्षले बैठक अवधिभर बैठकको सुरक्षार्थ सुरक्षा निकायको सहयोगका लागि अनुरोध गरेमा अविलम्ब सुरक्षा उपलब्ध गराउनु सम्बन्धित सुरक्षा निकायको कर्तव्य हुनेछ।

१९.बाधा अड्काउ फुकाउ: बैठक सञ्चालनको क्रममा कुनै बाधा अड्काउ परेमा अध्यक्षले यस कार्यविधिको प्रतिकूल नहुने गरी बाधा अड्काउ फुकाउन आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

अनुसुची-४

प्रदेश समन्वय परिषद्को तेश्रो बैठकका एजेण्डाहरु

१. प्रदेश समन्वय परिषद्को बैठकको कार्यविधि पेश र पारित
२. पहिलो र दोस्रो प्रदेश समन्वय परिषद्को बैठकका निर्णय कार्यान्वयनको समीक्षा
३. प्रदेश सरकारबाट सम्पादन भएका मुख्य मुख्य कार्यहरुको प्रगतिको प्रस्तुतीकरण
४. प्रदेश र स्थानीय तहबीच समन्वय र अन्तरसम्बन्ध कायम गर्नुपर्ने विषयहरुको प्रस्तुति र छलफल:-
 - आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयको प्रस्तुतीकरण
 - विषयगत छलफल (परिषद्का सदस्यहरु, सम्बन्धित मन्त्रालय र निकाय)
५. प्रदेश समन्वय परिषद्को तेश्रो बैठकमा छलफल हुने विषयहरु (प्रस्तावित)
 - क) आ.व. २०७८।७९ को नीति कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा सम्बन्धी
 - ख) प्रदेश तथा स्थानीय तहको एकल अधिकार तथा साझा अधिकार सूची सम्बन्धी कानून निर्माण र कार्यान्वयन सम्बन्धी
 - ग) जनशक्ति व्यवस्थापन र विकास
 - घ) आयोजना कार्यान्वयन र व्यवस्थापन
 - ङ) पूर्वाधार विकास र व्यवस्थापन
 - च) वित्तीय पारदर्शिता र जवाफदेहिता
 - छ) राजश्व सम्बन्धी
 - ज) विपद् व्यवस्थापन र कोभिड १९ रोकथाम, उपचार तथा नियन्त्रण सम्बन्धी
 - झ) सहयोग तथा समन्वय
 - ञ) प्रदेश समन्वय परिषद्को बैठकका निर्णयहरुको कार्यान्वयनको समीक्षा सम्बन्धी
 - ट) राष्ट्रिय समन्वय परिषद्कमा छलफलका लागि पेश गर्नुपर्ने विषयहरु
 - ठ) विविध
६. वित्तीय संघीयता सम्बन्धी प्रस्तुतीकरण
७. छलफल र मन्तव्य (परिषद्का सदस्य तथा मा. मन्त्रीज्यूहरु)
८. मन्तव्य र बैठकको समापन (परिषद्का अध्यक्ष एवं मा. मुख्यमन्त्रीज्यू)
९. सामुहिक फोटो (परिषद्का सदस्य तथा मा. मन्त्रीज्यूहरु)

अनुसूची-५

प्रदेश र स्थानीय तहवीच समन्वय र अन्तरसम्बन्ध कायम गर्नुपर्ने विषयहरूको प्रस्तुति र छलफल

१. आ.व. २०७८।७९ को नीति कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा सम्बन्धी

- १५ औं आवधिक योजना, प्रदेशको पहिलो आवधिक योजना (२०७६।७७-२०८०।८१), दिगो विकास लक्ष्य र स्थानीय तहको आवधिक योजनामा आधारित हुनुपर्ने, कोभिड १९ बाट परेको असरलाई सम्बोधन गर्ने गरी सूचकमा आधारित बनाउने विषय ।

२. प्रदेश तथा स्थानीय तहको एकल अधिकार तथा साझा अधिकार सूची सम्बन्धी कानून निर्माण र कार्यान्वयन सम्बन्धी

- साझा सूचीसँग सम्बन्धित विषयमा कानून तथा नीति बनाउँदा प्रदेश सरकारको विषयगत मन्त्रालय वा निकायसँग समन्वय र परामर्श गर्ने विषय ।
- निर्माण भएका कानून एक प्रति प्रदेश सरकार, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा पठाउनु पर्ने विषय ।

३. जनशक्ति व्यवस्थापन र विकास

- रिक्त पदको जानकारी प्रदेश लोकसेवा आयोगमा पठाउने ।
- पदाधिकारी तथा कर्मचारीको क्षमता विकासको आवश्यकता माग गर्ने विषय

४. आयोजना कार्यान्वयन र व्यवस्थापन

- सङ्घीय सरकारबाट प्रदेश तथा स्थानीय तहमा हस्तान्तरण तथा कार्यान्वयन जिम्मेवारी प्राप्त भएका विशेष तथा समपुरक अनुदानबाट सञ्चालित आयोजनाहरूलाई प्राथमिकता दिई कार्यान्वयन गर्ने र कार्यान्वयनको प्रगति विवरण विषयगत मन्त्रालयमा नियमितरूपमा पठाउने व्यवस्था सम्बन्धमा ।
- आगामी वर्षको आयोजना छनौट तथा बजेट बाँडफाँट गर्दा माथिल्लो तहको सरकारबाट विनियोजन भएका आयोजनाहरूमा दोहोरोपना नहुने सुनिश्चितता गर्ने विषय ।
- आयोजनाहरू आयोजना बैंकमा सूचीकरण गर्ने ।
- अनुदानबाट सञ्चालित आयोजनाहरूको अनुगमन मूल्याङ्कन, प्रतिवेदन र आर्थिक विवरणहरू पेश गर्ने विषय ।

५. पूर्वाधार विकास र व्यवस्थापन

- प्रदेश सरकारबाट निर्माण भएका पर्यटन पूर्वाधार तथा पर्यटन क्षेत्रको व्यवस्थापन सम्बन्धी ।
- स्थानीय तहमा उद्योग शाखा/इकाई र जलाधार ईकाई स्थापना गर्ने विषय ।
- राती वास बसाउने होटल/मोटल/रिसोर्टहरू प्रदेश पर्यटन कार्यालयमा दर्ता गरेपश्चात मात्र स्थानीय तहमा दर्ता गर्ने विषय ।
- वन क्षेत्रको प्रयोग वारे व्यवस्थित योजना र स्थानीय तहको भू-उपयोग योजना बनाउने विषय ।

- राष्ट्रिय वन क्षेत्रभित्र स्थानीय तथा प्रादेशिक योजनाहरू स्थानीय तहको भू-उपयोग योजनामा समावेश गरी प्रदेश राजपत्रमा प्रकाशन गर्ने व्यवस्था मिलाउने सम्बन्धमा ।
- प्रदेश सरकार मार्फत निर्माण भई स्थानीय तहमा हस्तान्तरण भएका खेलकुद पूर्वाधारहरू रङ्गशाला, कर्भडहल र खेल मैदानहरूको उपयोग र संरक्षण सम्बन्धमा ।
- अस्पताल/स्वास्थ्य संस्था सम्बन्धी संरचनाहरू संघ र प्रदेश सरकारले तयार गरेको मापदण्ड बमोजिम निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा ।

६. वित्तीय पारदर्शिता, जवाफदेहिता र राजस्व सम्बन्धी

- प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कोष र कोभिड १९ कोष रकम एवं द्वन्द प्रभावित परिवारलाई सहयोग कार्यक्रममा पठाईएको रकमको खर्च विवरण सहितको प्रतिवेदन उपलब्ध गराउने विषय ।
- प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहलाई विभिन्न अनुदान शीर्षकमा उपलब्ध गराईएको रकम बचत फिर्ता गर्नु पर्ने विषय ।
- सबै स्थानीय तहले आफ्नो आय व्ययको चौमासिक विवरण सहितको प्रतिवेदन पठाउने विषय ।
- स्थानीय तहहरूले प्रचलित कानून बमोजिम राजस्व बाडँफाट गरी प्रदेश सञ्चित कोषमा दाखिला गर्ने विषय ।
- वन क्षेत्र भित्रको ढुङ्गा, गिट्टी, माटो, वालुवाको परिमाण स्थानीय तहबाट ठेक्का लगाउने विषय ।

७. विपद् व्यवस्थापन र कोभिड १९ रोकथाम, उपचार तथा नियन्त्रण सम्बन्धी

- कोभिड १९ को सङ्क्रमण रोकथाम, नियन्त्रण तथा उपचार गर्न स्वास्थ्यका मापदण्डहरू पालना गर्ने र गराउने विषय ।

८. सहयोग तथा समन्वय सम्बन्धी विषयहरू

- कुनै एक जिल्ला भित्रको विकास निर्माणसँग सम्बन्धित कार्यहरूको समन्वय र सहजीकरण सम्बन्धित जिल्ला समन्वय समितिले गर्ने विषय ।
- राष्ट्रिय जनगणना २०७८ र राष्ट्रिय कृषि गणना, २०७८ सफल बनाउने विषय ।
- स्थानीय तहले संकलन भएका कृषि तथा पशुपन्छी सम्बन्धी लगायत अन्य तथ्याङ्क सम्बन्धित प्रदेश मन्त्रालयमा नियमित रूपमा प्रेषण गर्ने प्रणाली विकास गर्ने विषय ।

९. प्रदेश समन्वय परिषद्को बैठकका निर्णयहरूको कार्यान्वयनको समीक्षा सम्बन्धी

- बैठकले गरेका निर्णयहरूको कार्यान्वयन अवस्थाको चौमासिक समीक्षा गर्ने ।
- स्थानीय तहको हकमा सम्बन्धित जिल्ला समन्वय समिति ।
- प्रदेशको हकमा प्रदेश समन्वय परिषद्को सचिवालय ।
- प्रगति प्रतिवेदन परिषद्को आगामी बैठकमा पेश गर्ने ।

१०. राष्ट्रिय समन्वय परिषदमा छलफलका लागि पेश गर्नुपर्ने विषयहरू

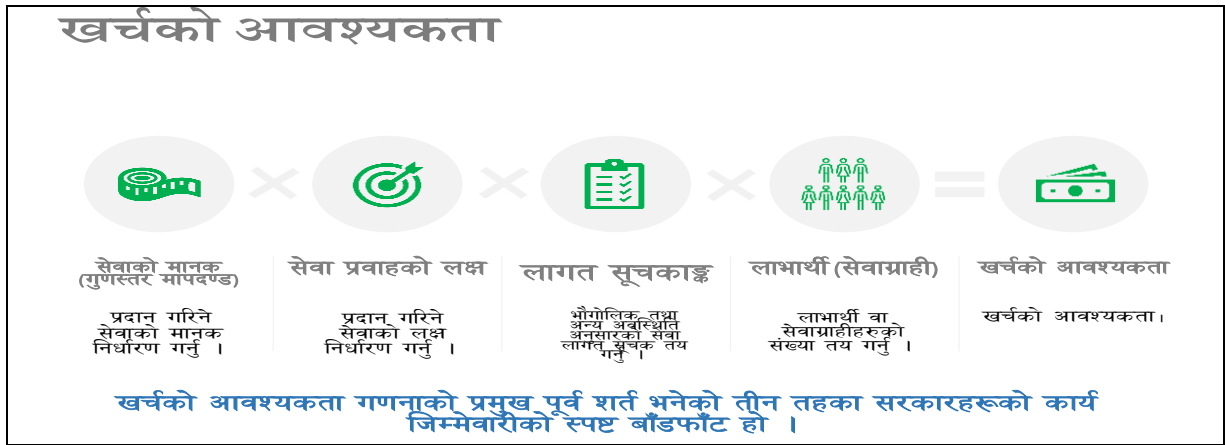
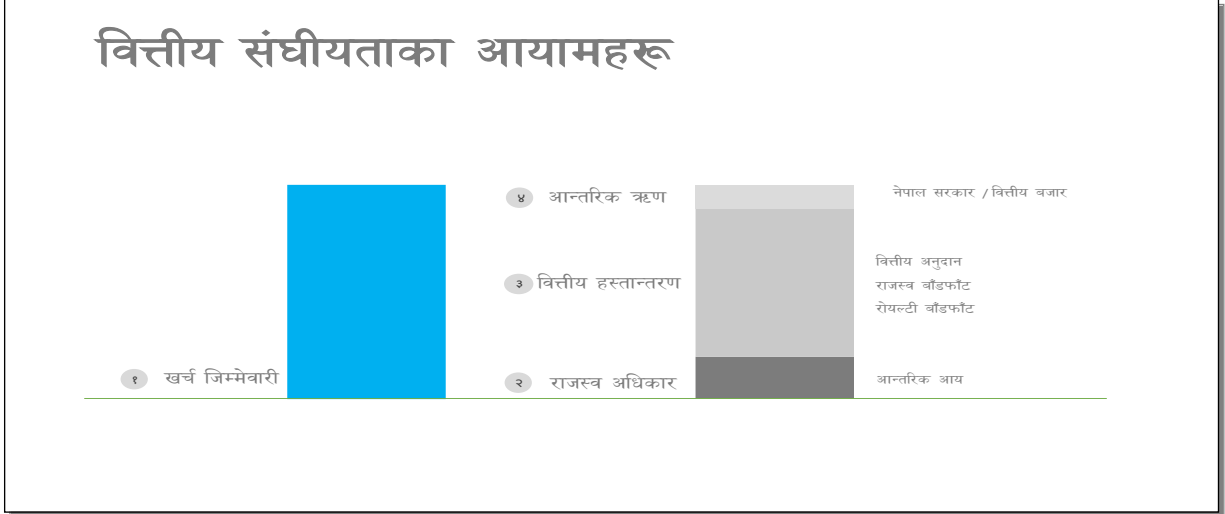
- संघीय निजामति सेवा ऐन तत्काल जारी गर्नुपर्ने ।
- प्रदेश लोक सेवा आयोगबाट प्रदेश र स्थानीय तहमा रिक्त रहेको दरबन्दीमा पदपूर्ति गर्ने प्रक्रियाको थालनी भइसकेकाले समायोजन संशोधन सम्बन्धी कार्यलाई स्थगित गर्नुपर्ने ।

- प्रदेशमा प्रहरी समायोजन भए पश्चातको सम्पूर्ण आर्थिक, भौतिक दायित्व संघीय सरकारले ब्यहोर्नुपर्ने ।
- संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकार अन्तर्गत विपद् व्यवस्थापन एवं राहत तथा पुनर्स्थापनाको विषयमा समन्वय एवं एकरूपता हुनुपर्ने ।
- प्रदेश सरकार र स्थानीय तहका प्रशासनिक संरचना निर्माण तथा विकास निर्माणका आयोजनाहरू सञ्चालन गर्न आवश्यक पर्ने सरकारी, सार्वजनिक, पूर्ति एवं वनक्षेत्रका जग्गा सरल सहज रूपमा उपयोग गर्ने व्यवस्था हुनु पर्ने ।
- कारागार व्यवस्थापन हस्तान्तरण हुनुपर्ने ।
- प्रदेश सरकार र स्थानीय तहमा हस्तान्तरित आयोजनाहरूको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन र म्याद थपको लागि संघबाट नीतिगत निर्णय हुन पर्ने ।
- संघीय सशर्त आयोजनाहरूको बजेट क्षेत्रगत रूपमा तोकी एकमुष्ट बजेट विनियोजन भई बाँडफाट र आन्तरिक कार्यक्रम संशोधन सम्बन्धी अधिकार प्रदेश सरकारलाई नै दिने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने ।
- प्रदेश सरकारमा हस्तान्तरण भई कार्यान्वयनमा रहेका आयोजनाहरूमा संघीय सरकारबाट पुनः बजेट विनियोजन हुँदा दोहोरोपना भई कार्यान्वयनमा अन्यौलता उत्पन्न भएकोले प्रदेश सरकारको क्षेत्राधिकार भित्र रहेका संघीय सरकारबाट हस्तान्तरित आयोजनाहरूमा प्रदेश सरकारले नै कार्यान्वयन गर्ने गरी संघीय सशर्तमा बजेटको व्यवस्था हुनु पर्ने ।
- यातायात व्यवस्थापन कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाउन हाल संचालनमा रहेका सफ्टवेयरहरू (EDLVRS, VRS), सवारी अनुमतिपत्र प्रिन्टिङ्ग तथा अन्य उपकरणहरू प्रदेश सरकारमा हस्तान्तरण हुनु पर्ने ।

११. विविध विषयहरू

अनुसूची-६

वित्तीय संघीयताको बारेमा प्रस्तुतिकरण: मा.अध्यक्ष श्री बालानन्द पौडेलज्यु, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग

राजस्वका अधिकारहरू

संघ	प्रदेश	स्थानीय
मूल्य अभिवृद्धि कर (भ्याट) अन्तःशुल्क (आन्तरिक उत्पादन) व्यक्तिगत तथा संस्थागत आयकर पारिश्रमिक कर राहदानी / भिजा दस्तुर जुवा चिढा कयासिनो शुल्क	कृषि आय कर	सम्पती कर घर बहाल कर भूमि कर (मालपोत) व्यवसाय कर
	घरजग्गा दर्ता शुल्क सवारी साधन दर्ता शुल्क (एकल कर प्रणाली) मनोरञ्जन कर विज्ञापन कर	
	प्राकृतिक स्रोत रोयल्टी पर्यटन शुल्क विभिन्न सेवा शुल्क दण्ड जरिवाना	

अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण

संघ → प्रदेश र स्थानीय

- राजस्व बाँडफाँट**
- मूल्य अभिवृद्धि कर (१५%)
 - अन्तःशुल्क कर (१५%)
- अनुदान**
- समानीकरण
 - सशर्त
 - सम्पूरक
 - विशेष
- प्राकृतिक स्रोत रोयल्टी**
- वन
 - संरक्षित क्षेत्र
 - खानी
 - पर्वतारोहण
 - जलविद्युत

प्रदेश → स्थानीय

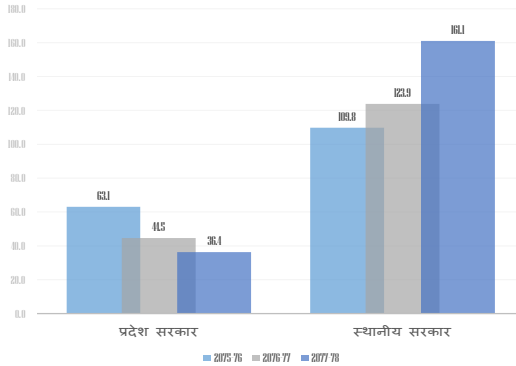
- राजस्व बाँडफाँट**
- सवारी साधन कर (४०%)
- अनुदान**
- समानीकरण
 - सशर्त
 - सम्पूरक
 - विशेष

स्थानीय → प्रदेश

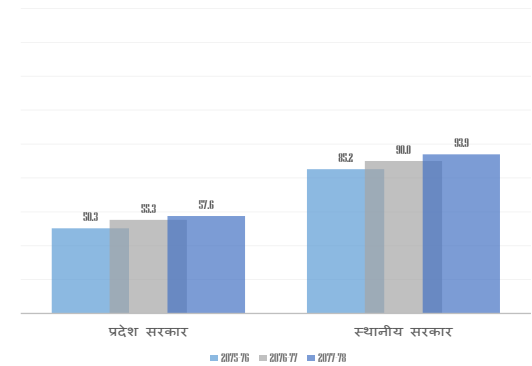
- राजस्व बाँडफाँट**
- मनोरञ्जन कर (४०%)
 - विज्ञापन कर (४०%)

अनुदान वितरणको अवस्था

सशर्त अनुदान (रु अर्बमा)

समानीकरण अनुदान (रु अर्बमा)

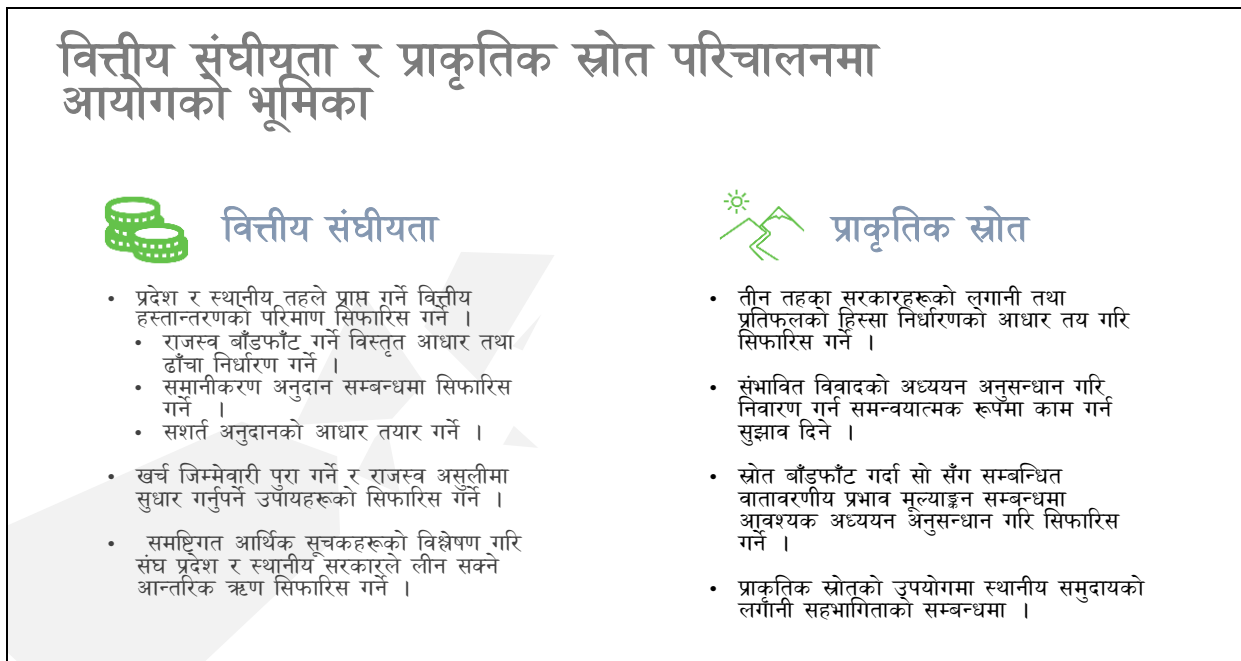
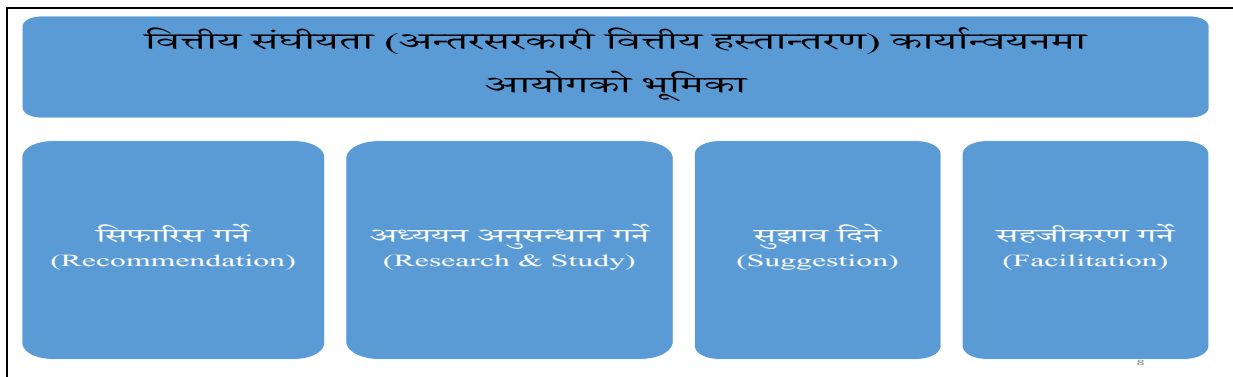
आन्तरिक ऋण

• आ. ब. २०७७-७८ को सिफारिस

- नेपाल सरकार अनुमानित कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको ५.५ प्रतिशतमा नबढ्ने गरी ।
- प्रदेश सरकार नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने राजस्व बाँडफाँट र प्रदेश सरकारको आफ्नो आन्तरिक स्रोतबाट प्राप्त हुने राजस्वको योगफलको १२ प्रतिशत नबढ्ने गरी ।
- स्थानीय तह नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने राजस्व बाँडफाँट र स्थानीय सरकारको आफ्नो आन्तरिक स्रोतबाट प्राप्त हुने राजस्वको योगफलको १२ प्रतिशत नबढ्ने गरी ।

• अन्य विषयहरू

- ऋण उठाउन आवश्यक पने मौद्रिक औजार तथा कानूनहरू पूर्ण तयार नभएको । स्थानीय तथा प्रदेश सरकारले ऋण नउठाएको ।
- आन्तरिक ऋणबाट प्राप्त स्रोतको उपयोगका सम्बन्धमा छलफल र पुनरावलोकन गर्नु पर्ने ।
 - साधारण प्रकृतिका र प्रशासनिक खर्चका तथा अनुत्पादक क्षेत्रमा लागि आन्तरिक ऋण उपयोग नगर्ने ।
 - पूँजी निर्माण र दीर्घकालीन लाभका क्षेत्रमा लगानीको वित्तीय र आर्थिक लाभ सुनिश्चित भएका योजना तथा कार्यक्रममा मात्र आन्तरिक ऋण उपयोग गर्ने ।

नेपालमा वित्तीय संघीयता
Fiscal Federalism in Nepal
(Fiscal Federal System)

- संघीयता, ism,
- संघीय पद्धती, system,
- Fiscal Decentralization,
- Fiscal Devolution,
- ❖ Federalism:

it is the mixed or compound mode of government, a system of government in which the same territory is controlled by two (minimum) governments,

राष्ट्रको शक्तिलाई संघीय सरकार, प्रादेशिक सरकार र स्थानीय सरकारमा विभाजित,

सूचक निर्माण तर्फ

- जनसङ्ख्या एवम् आश्रित जनसङ्ख्याको अनुपात सूचकाङ्क,
- क्षेत्रफल सूचकाङ्क,
- मानव विकास सूचकाङ्क,
- मानव गरिबी सूचकाङ्क,
- पूर्वाधार सूचकाङ्क ,
- आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्क,
- कार्यसम्पादन सूचकाङ्क ।

10

सिफारिस तर्फ

नेपाल सरकारलाई गरिएका सिफारिसहरू:

१. सङ्घीय सरकारबाट प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण हुने राजस्व बाँडफाँडको आधार, ढाँचा र हिस्सा,
२. सङ्घीय सरकारबाट प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदानको आधार, ढाँचा र परिमाण,
३. सङ्घीय सरकारबाट प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने सशर्त अनुदानका आधारहरू,
४. प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँडको हिस्सा ।

प्रदेश सरकारलाई गरिएका सिफारिसहरू:

१. प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारमा उपलब्ध हुने सवारी साधन कर बाँडफाँडको आधार, ढाँचा र हिस्सा,
२. प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदानको आधार, ढाँचा र परिमाण,
३. प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने सशर्त अनुदानका आधारहरू ।

तीनै तहका सरकारलाई गरिएको सिफारिस:

१. संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले परिचालन गर्न सक्ने आन्तरिक ऋणको सीमा ।

11

सिफारिस सम्बन्धमा

12

- नेपाल सरकारलाई
- प्रदेश सरकारलाई
- स्थानीय सरकारलाई

राजस्व बाँडफाँड
(Revenue Sharing)

13

संबैधानिक जिम्मेवारी सम्बन्धमा

- संविधानको धारा ५७ ले राज्यशक्तिको बाँडफाँड गरेको : तीन वटै संघीय इकाइहरूबीचमा ।
- संविधानको अनुसूची ८ ले स्थानीय तहको अधिकार र जिम्मेवारीका वारेमा ब्यवस्था गरेको ।
- स्थानीय तहले संविधान र स्थानीय कानून बमोजिम अधिकारको प्रयोग गर्ने (तर, स्थानीय कानून संघीय कानून र प्रदेश कानूनसंग बाइन्ड नहुने) । अर्थात् अधिकारको प्रयोग संविधान र गाउँसभा वा नगरसभाले बनाएको कानून बमोजिम हुने ।
- आफ्नो क्षेत्राधिकारभित्रको आर्थिक अधिकार सम्बन्धी विषयमा कानून बनाउने, वार्षिक बजेट बनाउने, निर्णय गर्ने, नीति तथा योजना तयार गर्ने र त्यसको कार्यान्वयन गर्न सक्ने ।
- तीनै तहका सरकारले आ-आफ्नो तहको बजेट बनाउने, संघले जेठ १५ गते, प्रदेशले असार १ गतेभित्र र स्थानीय तहले असार १० गतेभित्र बजेट प्रस्तुत गर्नुपर्ने ।
- आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रको विषयमा कर लगाउन र राजस्व उठाउन सक्ने

राजस्व स्रोतको बाँडफाँड

संविधानको धारा ६०: राजस्व स्रोतको बाँडफाँड

- नेपाल सरकारले संकलन गरेको राजस्व संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा न्यायोचित वितरण गर्नुपर्ने (राजस्व बाँडफाँट सन्तुलित र पारदर्शी हुनुपर्ने, राजस्व बाँडफाँट सम्बन्धी संघीय ऐन बनाउँदा धारा ६०(८) का विषयहरूलाई ध्यान दिनुपर्ने) ।
- प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिस बमोजिम हुने ।
- नेपाल सरकारले प्रदेश र स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा वित्तीय समानीकरण अनुदान उपलब्ध गराउने (प्रदेशले पनि स्थानीय तहलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान उपलब्ध गराउने) ।
- सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान र विशेष अनुदान सम्बन्धी व्यवस्था संघीय कानून बमोजिम हुने ।

15

अन्तरसरकारी वित्त हस्तान्तरण

राजस्व बाँडफाँड

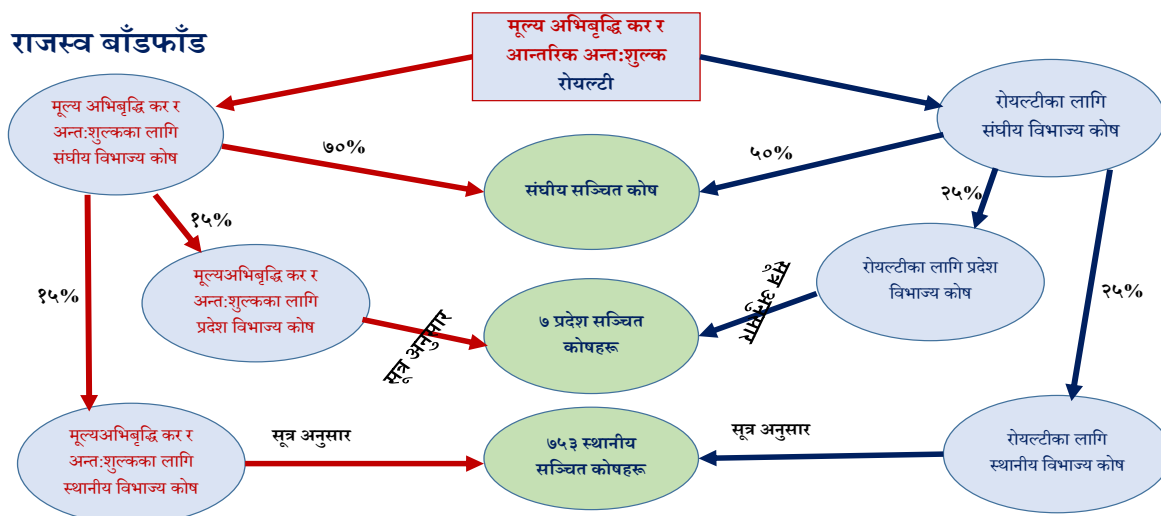
- मूल्य अभिवृद्धि कर
- आन्तरिक अन्तःशुल्क
- (मूल्य अभिवृद्धि कर र आन्तरिक उत्पादनबाट उठेको अन्तःशुल्क रकमको ७० प्रतिशत नेपाल सरकारलाई, १५ प्रतिशत प्रदेशलाई र १५ प्रतिशत स्थानीय तहलाई बाँडफाँड हुने)

अनुदान

- वित्तीय समानीकरण अनुदान
- सशर्त अनुदान
- समपूरक अनुदान
- विशेष अनुदान

16

राजस्व बाँडफाँड प्रकृया

राजस्व बाँडफाँडका आधारहरू

(राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १५ को उपदफा १ अनुसार)

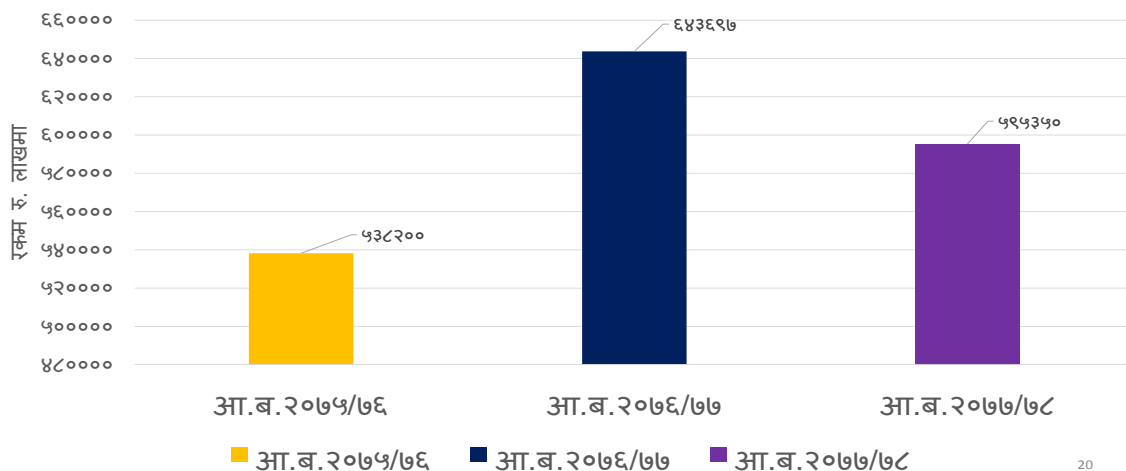
कानुनी आधार
१. जनसंख्या र जनसांख्यिक विवरण
२. क्षेत्रफल (भूगोल)
३. मानव विकास सूचकाङ्क
४. खर्चको आवश्यकता
५. पूर्वाधार विकास
६. राजस्व संकलनमा गरिएको प्रयास
७. विशेष अवस्था ।

18

राजस्व बाँडफाँड (म.अ.क. र आ.अ.श.)

क्र.सं.	राजस्व बाँडफाँड गर्दा लिइएका आधार (सूचक)	आन्तरिक ढाँचा (उपसूचककोभारप्रतिशतमा)	ढाँचा (भार प्रतिशतमा)
१.	जनसंख्या र जनसांख्यिक विवरण:	क. कुल जनसंख्या,	६० %
		ख. आश्रित जनसंख्या	३० %
२.	क्षेत्रफल (भूगोल)		१५ %
३.	मानव विकास सूचकाङ्क		५ %
४.	खर्चको आवश्यकता		५ %
५.	राजस्व संकलनमा गरेको प्रयास		३ %
६.	पूर्वाधार विकास:	क. सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच),	६० %
		ख. विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच),	१० %
		ग. सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच),	१० %
		घ. खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच),	१० %
		ङ. सरसफाई (शौचालयको उपलब्धता)	१० %
७.	विशेष अवस्था:	क. अपाङ्गता भएको जनसंख्या,	२० %
		ख. आर्थिक सामाजिक असमानता ।	८० %
जम्मा			१०० %

संघबाट स्थानीय तहमा हुस्तान्तरण हुने अनुमानित राजस्व बाँडफाँडको रकम

20

राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त रकमको उपयोग

➤ राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त रकम अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐनको दफा २१ (४) बमोजिम हुने गरी खर्च गर्नुपर्ने ।

के मा :

- अत्यावश्यक प्रशासनिक खर्च गर्न,
- अनिवार्य रूपमा गर्नुपर्ने सञ्चालन खर्च गर्न,
- सार्वजनिक सेवाको कार्यमा खर्च गर्न,
- विकास निर्माणका कार्यमा खर्च गर्न,

कसरी :

- पहिलो : प्राथमिकता आफ्नो आन्तरिक आयबाट खर्च गर्ने,
- दोस्रो : नपुग भएमा मात्रै संघबाट प्राप्त राजस्व बाँडफाँडको रकमबाट खर्च गर्ने,
- तेस्रो : संविधानले प्रत्याभूत गरेको जिम्मेवारी सम्पादन गर्नका लागि उपयोग गर्नुपर्ने ।

1

वित्तीय समानीकरण अनुदान (Fiscal Equalization Grant)

वित्तीय समानीकरण अनुदान

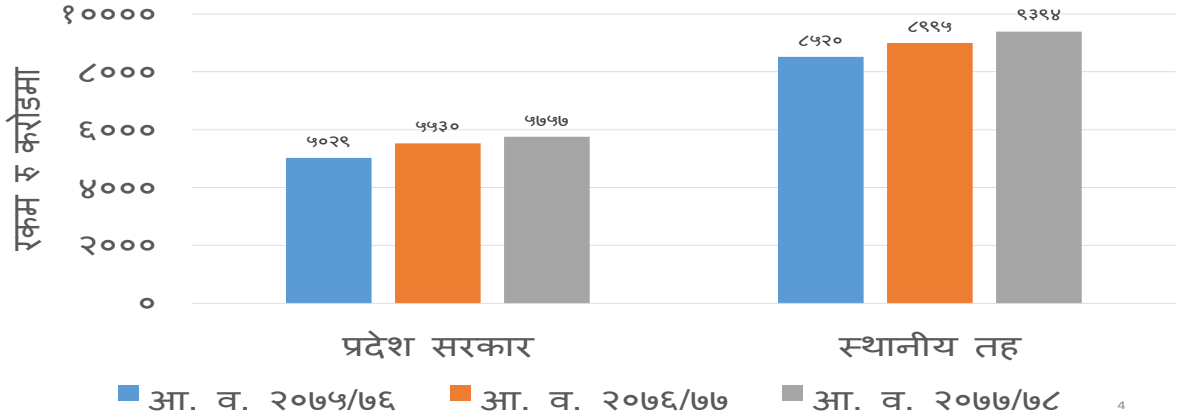
- नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा प्रदेश र स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण गर्नुपर्ने ।

(Transfer of Fiscal Equalization Grant on the basis of Expenditure Need and Revenue Potentiality of the Provinces and Local Levels) ।

- प्रदेशले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठेको राजस्वलाई प्रदेश मातहतका स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण गर्नुपर्ने ।
- वित्तीय समानीकरण अनुदानको हस्तान्तरण राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिस बमोजिम हुनुपर्ने ।
- वित्तीय हस्तान्तरणको मुख्य स्रोत समानीकरण अनुदान हुनुपर्ने ।
- Mainstreaming the intergovernmental fiscal transfer through Fiscal Equalization Grant.
- Minimizing other grants and maximizing the equalization grant respectively.

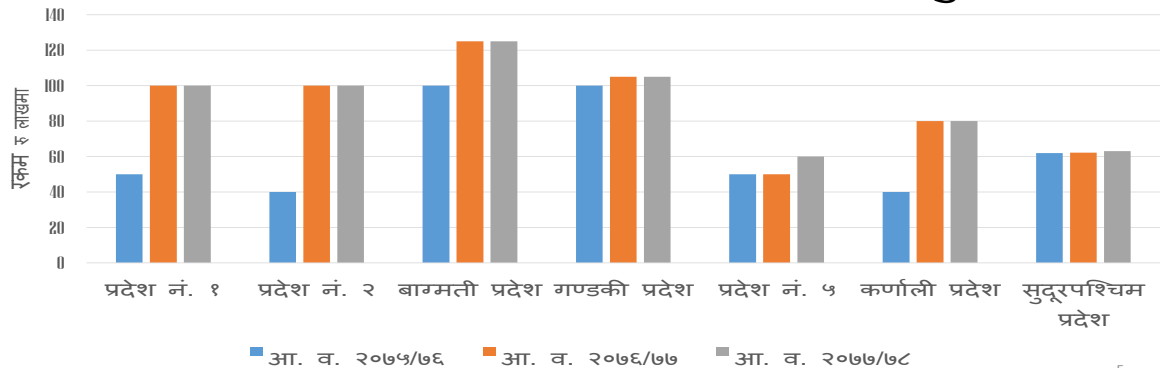
3

संघीय सञ्चित कोषबाट प्रदेश र स्थानीय तहमा हस्तान्तरण लागि सिफारिस भएको वित्तीय समानीकरण अनुदान (एकमुष्ट)

4

प्रदेश सञ्चित कोषबाट स्थानीय तहमा हस्तान्तरणका लागि सिफारिस भएको वित्तीय समानीकरण अनुदान

5

सशर्त अनुदान (Conditional Grant)

सशर्त अनुदानका सैद्धान्तिक आधार

- राष्ट्रिय नीति तथा कार्यक्रम, मानक, पूर्वाधारको अवस्था अनुसार कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकारले प्रदेश वा स्थानीय तह र प्रदेश सरकारले स्थानीय तहमा हस्तान्तरण गर्ने,
- सशर्त अनुदानको आधार वित्त आयोगले सिफारिस गर्ने,
- सशर्त अनुदान प्रदान गर्दा नेपाल सरकारले योजना कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक शर्त तोक्न सक्ने,
- सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहले त्यस्तो शर्तको पालना गर्नुपर्ने,
- प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रदेश कानूनबमोजिम आयोगले सिफारिस गरेको आधार अनुसार सशर्त अनुदान प्रदान गर्नुपर्ने ।
- राष्ट्रिय नीति तथा कार्यक्रम, राष्ट्रिय मानक र पूर्वाधारको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै कुनै योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सशर्त अनुदानको प्रयोग गर्नुपर्ने ।

8

सशर्त अनुदानका आधार तय सम्बन्धी मार्गदर्शन

सशर्त अनुदानको आधार तय सम्बन्धी सिफारिसका मार्गदर्शन

देशव्यापी रूपमा राष्ट्रिय नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने,

राष्ट्रिय मानक स्थापित गर्ने वा सोको सुनिश्चितता गर्ने,

प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको पूर्वाधारको न्यूनतालाई पूर्ति गर्ने, र

राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धताहरू पूरा गर्ने ।

सशर्त अनुदानको आधार सम्बन्धी सिफारिस

- (क) संविधानको अनुसूची ५ मा सूचीकृत कामहरू प्रदेश तथा स्थानीय तहका सरकारहरूबाट कार्यान्वयन गराउंदो पूर्वाधार समेतका योजना तथा कार्यक्रमहरू ।
- (ख) प्रदेश सरकारबाट कार्यान्वयन गराउने संविधानको अनुसूची ७ मा भएका कार्यहरू ।
- (ग) प्रदेश तथा स्थानीय सरकारबाट कार्यान्वयन गराउने संविधानको अनुसूची ९ मा दिईएका कार्यहरू ।
- (घ) नेपाल सरकारले प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारबाट सञ्चालन गरिनुपर्ने कुनै राष्ट्रिय नीति, योजना तथा कार्यक्रम वा मानक प्रदेश तथा स्थानीय सरकार माफत लागु गराउने कार्यक्रमहरू ।
- (ङ) संविधानका अनुसूचीहरू बमोजिम प्रदेश र स्थानीय तहको क्षेत्राधिकारमा पर्ने, तर संघीयता कार्यान्वयन हुनुभन्दा अगाडी देखि नेपाल सरकारबाट शुरूवात भई सञ्चालनमा रहेका, साथै आगामी आर्थिक वर्षमा पनि निरन्तरता दिनुपर्ने कार्यक्रम र आयोजनाहरू ।

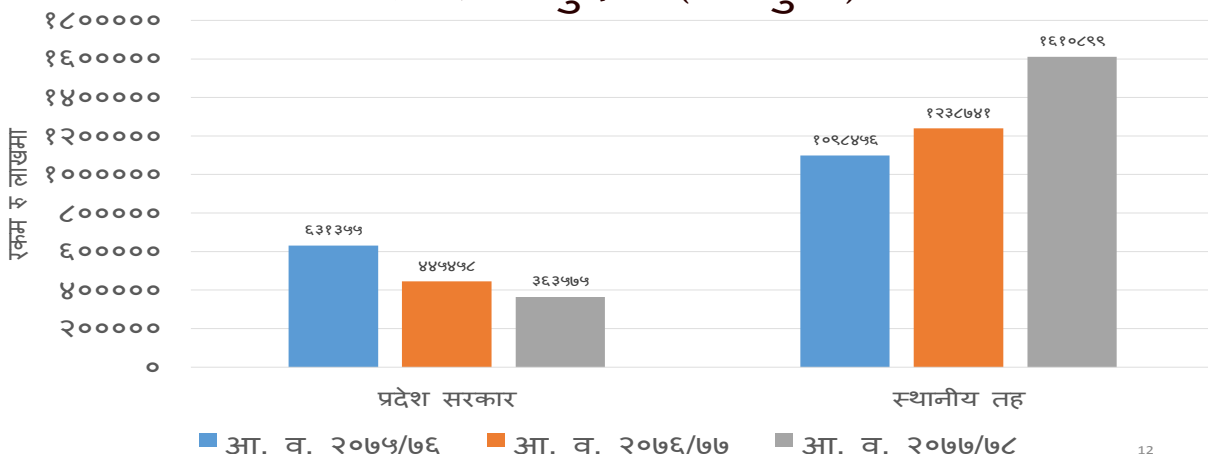
10

सशर्त अनुदानको आधार सम्बन्धी सिफारिस.....

- (च) नेपाल सरकारबाट बहुवर्षीय ठेक्का स्वीकृत भई नेपाल सरकारको दायित्व सिर्जना भैसकेका स्थानीयस्तरका योजना तथा कार्यक्रमहरू।
- (छ) वैदेशिक सहायता अन्तर्गत स्थानीयस्तरमा सञ्चालनमा रहेका योजना तथा कार्यक्रमहरू।
- (ज) नेपाल सरकारले गरेका अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धता कार्यान्वयनका लागि प्रदेश तथा स्थानीयस्तरमा सञ्चालन हुने योजना तथा कार्यक्रमहरू।
- (झ) कुनै प्रदेश वा स्थानीय तहको कामबाट अरु प्रदेश वा स्थानीय तहलाई प्रभाव पर्ने योजना तथा कार्यक्रमहरू।
- (ञ) विशेषतः स्वास्थ्य सेवाको क्षेत्र, पूर्वाधार विकासको क्षेत्र, शिक्षा विकासको क्षेत्र र कृषि उत्पादनको क्षेत्र विशेषका योजना तथा कार्यक्रमहरू।
- (ट) कोभिड-१९को महामारीको नकरात्मक प्रभावलाई सम्बोधन गर्न प्रदेश तथा स्थानीय तहबाट संचालन गरिनुपर्ने तत्काल खास योजना तथा कार्यक्रमहरू।

11

नेपाल सरकारबाट प्रदेश र स्थानीय तहमा हस्तान्तरण हुने सशर्त अनुदान (एकमुष्ट)

12

सशर्त अनुदानको उपयोग सम्बन्धमा सुझाव

- नेपाल सरकारले कुनै योजना कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक शर्त तोक्ने र सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहले त्यस्तो शर्तको पालना गर्नुपर्ने व्यवस्था बमोजिम तोकिएका शर्तहरूको पालना गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने।
- नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारबाट सशर्तका कुनै योजना वा कार्यक्रम कार्यान्वयन गराउँदा : स्पष्ट, मापनयोग्य र कार्यान्वयनयोग्य शर्तहरू, राष्ट्रिय मापदण्ड र नतिजा सूचकका आधारमा कार्यक्रमको छनौट, नेपाल सरकारका विषयगत मन्त्रालय र सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहसँगको समन्वयमा कार्यक्रमको तर्जुमा, शुरूमै एकै पटक कार्यक्रम र बजेट विनियोजन, आवश्यकतानुसार प्रदेश र स्थानीय तहलाई नेपाल सरकारका सम्बन्धित निकायबाट प्राविधिक सहयोगसुझाव प्रदान, स्रोतको सुनिश्चितता, कार्यक्रम कार्यान्वयनको अनुगमन र मूल्यांकनमा प्रष्टता ल्याई कार्यान्वयन गराउने व्यवस्था गर्नुपर्ने।
- प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले आफ्नो तहबाट आ-आफ्नो वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृत गरी कार्यक्रम संचालन, कार्यक्रमको लागत प्रभावकारितामा अभिवृद्धि, अनुगमन मूल्यांकन तथा नेपाल सरकारका सम्बन्धित निकायमा नियमित प्रतिवेदन गर्नुपर्ने।

आन्तरिक ऋणको सिमा
(Ceiling of Domestic Borrowing)

आन्तरिक ऋणको सिमा सम्बन्धमा

- संविधानको धारा २५१को उपधारा (१) को खण्ड (च) बमोजिम समष्टिगत आर्थिक सूचकहरूको विश्लेषण गरी संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले लिन सक्ने आन्तरिक ऋणको सीमा वित्त आयोगबाट सिफारिस हुने।
- अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १४ अनुसार :
 - नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहले आयोगले सिफारिस गरेको सीमा भित्र रही आन्तरिक ऋण लिन सक्ने तर प्रदेश तथा स्थानीय तहले आन्तरिक ऋण लिनु अघि नेपाल सरकारको सहमति लिनुपर्ने।
 - नेपाल सरकार तथा प्रदेशले प्रचलित कानूनको अधिनमा रही ऋणपत्र जारी गरी आन्तरिक ऋण उठाउन सक्ने।

स्थानीय तहले ऋण प्राप्त गर्ने पहिलो विधि :

- स्थानीय तहले आन्तरिक ऋण लिन नेपाल सरकारको सहमति माग गर्दा आन्तरिक ऋण लिन खोजिएको योजना, योजनाबाट प्राप्त हुन सक्ने प्रतिफल र उपलब्धि, ऋण भुक्तानी योजना, ऋण दिने संस्थाको विवरण सहितको प्रस्ताव अर्थ मन्त्रालय समक्ष पेश गर्नुपर्ने।
- स्थानीय तहबाट पेश भएको प्रस्ताव कार्यान्वयनयोग्य देखिएमा नेपाल सरकारले सम्बन्धित स्थानीय तहलाई आन्तरिक ऋण लिन सहमति दिन सक्ने।

15

आन्तरिक ऋणको सिमा सम्बन्धमा.....

स्थानीय तहले ऋण प्राप्त गर्ने दोस्रो विधि :

- स्थानीय तहले ऋण रकमको उपयोग, भुक्तानीको तरिका तथा समय सीमा उल्लेख गरी नेपाल सरकारसंग ऋण माग गर्न सक्ने,
- नेपाल सरकारले स्वीकृती दिएमा स्थानीय तहले नेपाल सरकारसंग सम्झौता गरी ऋण लिन सक्ने,
- नेपाल सरकारबाट प्राप्त ऋण तोकिएको समयमा भुक्तानी नगरेमा नेपाल सरकारले सम्बन्धित स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने अनुदानबाट त्यस्तो ऋण रकम असुल गर्न सक्ने।

16

आर्थिक वर्ष २०७७/७८ का लागि आन्तरिक ऋणको सीमा सिफारिस

स्थानीय तह

- स्थानीय तहले आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने राजस्व बाँडफाँट (सवारि साधान गरेको बाँडफाँटको रकम समेत) र स्थानीय तहको आफ्नो आन्तरिक स्रोतबाट प्राप्त हुने राजस्वको योगफलको १२ प्रतिशतमा नबढ्ने गरी आन्तरिक ऋण उठाउने। (स्थानीय तहको ऋण तिर्ने क्षमता राजस्वले जनाउने भएकोले)
- तर, स्थानीय तहको पूर्वाधार निर्माणमा ऋण प्रवाह गर्ने प्रयोजनका साथ नेपाल सरकारले गठन गरेको विशिष्टीकृत संस्थाले गर्ने ऋण लगानीको हकमा यो सीमा लागू हुने छैन।

आन्तरिक ऋणको उपयोग

- राष्ट्रिय विकासका लक्ष्य हासिल गर्न राष्ट्रिय अर्थतन्त्र सुदृढ गर्ने कार्यमा सार्वजनिक, निजी, सहकारी र अन्य क्षेत्रबीचको सहभागिता तथा साझेदारी बढाउन मद्दत पुग्ने गरी आन्तरिक ऋणको उपयोग गर्नुपर्ने ।
- आन्तरिक ऋण लिँदा त्यसको उपयोग तथा त्यसले अर्थतन्त्रमा पार्ने प्रभावका बारेमा राम्ररी विचार विश्लेषण गरेर मात्र ऋण लिनुपर्ने ।
- ऋणको भुक्तानी गर्दा अतिरिक्त बोझ महसुस गर्नु नपर्नेगरी र भावी पुस्ताले समेत भुक्तानी गर्नुपर्दा पनि असहजता महसुस गर्न नपर्नेगरी वर्तमानमा आन्तरिक ऋणको परिचालन तथा उपयोग गर्नुपर्ने ।
- आन्तरिक ऋणको उपयोग अनुत्पादक क्षेत्रमा हुन नपाओस् भन्ने विषयमा त्यतिकै सजग हुनुपर्ने ।
- आन्तरिक ऋणको परिचालनले अर्थतन्त्रमा अनुकूल एवम् प्रतिकूल दुबै प्रभाव पार्न सक्ने हुँदा आन्तरिक ऋणको परिचालन गर्दा अर्थतन्त्रमा अनुकूल प्रभाव पार्नेगरी लागत लाभको विश्लेषण (Cost Benefit Analysis) गरी आन्तरिक ऋणको परिचालन गर्नुपर्ने ।
- राष्ट्रिय अर्थतन्त्र सुदृढ गर्न अनुकूल प्रभाव पार्ने गरी उत्पादनशील कार्यका लागि आन्तरिक ऋणको उपयोग गर्नुपर्ने ।

18

आन्तरिक ऋणको उपयोग.....

- आन्तरिक ऋणको परिचालन पूँजी निर्माण र दीर्घकालीन लाभ दिने प्रकृतिका उत्पादनशील, रोजगारमूलक तथा आन्तरिक आय बढाउने क्षेत्रमा गर्ने ।
- ऋण लगानी गरी सञ्चालन हुने परियोजनाबाट प्राप्त हुने लाभ वा आम्दानीबाट सो परियोजनामा लगानी गरिएको ऋणको साँवा र ब्याज भुक्तानी गर्ने सुनिश्चित भएका परियोजनामा मात्र आन्तरिक ऋणको परिचालन गर्ने ।
- दीर्घकालीन राष्ट्रिय लक्ष्य हासिल गर्न संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले समन्वयात्मक रूपमा आर्थिक तथा भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्ने कार्यका लागि आन्तरिक ऋणको उपयोग गर्ने ।
- उच्च तथा दिगो आर्थिक वृद्धि हासिल गर्न मद्दत पुग्ने कार्यमा आन्तरिक ऋणको उपयोग गर्ने ।
- साधारण प्रकृतिका र प्रशासनिक खर्चका लागि आन्तरिक ऋण उपयोग नगर्ने ।
- अनुत्पादक क्षेत्रमा आन्तरिक ऋणको उपयोग नगर्ने ।

19

प्राकृतिक स्रोतको परिचालन

र

प्रतिफलको बाँडफाँड

(Mobilization of Natural Resources
and
Sharing of Return)

20

प्राकृतिक स्रोतको परिचालन र प्रतिफलको बाँडफाँडमा आयोगको भूमिका

रोयल्टीको हिस्सा
निर्धारण

लगानी तथा
प्रतिफलको
हिस्सा निर्धारण

विवाद निवारणमा
समन्वय र
सहजीकरण

वातावरणीय
प्रभाव
मुल्याङ्कनमा
अध्ययन
अनुसन्धान

21

प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हिस्सा बाँडफाँड सम्बन्धमा

प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा निर्धारण देहायका आधारमा गरिएको :

- परिचालित प्राकृतिक स्रोतको अवस्थिती (Location / Lease Area / Quarry Area)
- प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्रभावित क्षेत्र / प्राकृतिक स्रोतले अगट्ने क्षेत्रफल (Affected Area)
- प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट पर्ने प्रभाव (Effect)
- परिचालित प्राकृतिक स्रोत उपरको निर्भरता (Dependency)
- प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्रभावित जनसंख्या (Affected Population)
- प्रतिफलबाट लाभान्वित जनसंख्या (Benefited Population)
- प्राकृतिक स्रोतमा आश्रित जनसंख्या (Dependent Population)
- प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण र दीगो व्यवस्थापनमा सहभागिता

प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीको बाँडफाँड (प्रतिशतमा)

क्र सं	रोयल्टीको शिर्षक	नेपाल सरकार	सम्बन्धित प्रदेश	सम्बन्धित स्थानीय तह
१	पर्वतारोहण	५०	२५	२५
२	विद्युत	५०	२५	२५
३	वन	५०	२५	२५
४	खानी तथा खनिज	५०	२५	२५
५	पानी तथा अन्य प्राकृतिक स्रोत	५०	२५	२५

विद्युतवाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँड

क्र..	आधार (सूचक)	आन्तरिक ढाँचा (उपसूचकको भार प्रतिशतमा)	ढाँचा (भार प्रतिशतमा)
१.	भौगोलिक अवस्थिति क. मुख्य क्षेत्र (विद्युतका संरचनाहरू रहेको स्थानीय तह) ख. प्रभावित क्षेत्र (आयोजनाबाट प्रभावित स्थानीय तह) ग. वरिपरिको क्षेत्र (आयोजनास्थल वरपरको उपल्लो र तल्लो तटीय स्थानीय तह)	५०% ३०% २०%	५०%
२.	प्रभावित स्थानीय तहको क्षेत्रफल क. मुख्य क्षेत्र (विद्युतका संरचनाहरू रहेको स्थानीय तह) ख. प्रभावित क्षेत्र (आयोजनाबाट प्रभावित स्थानीय तह) ग. वरिपरिको क्षेत्र (आयोजनास्थल वरपरको उपल्लो र तल्लो तटीय स्थानीय तह)	५०% ३०% २०%	२५%
३.	प्रभावित क्षेत्र (स्थानीय तह) को जनसंख्या क. मुख्य क्षेत्र (विद्युतका संरचनाहरू रहेको स्थानीय तह) ख. प्रभावित क्षेत्र (आयोजनाबाट प्रभावित स्थानीय तह) ग. वरिपरिको क्षेत्र (आयोजनास्थल वरपरको उपल्लो र तल्लो तटीय स्थानीय तह)	५०% ३०% २०%	२५%
जम्मा			१००%

वनवाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँड

राष्ट्रिय वनबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँड

क्र.सं.	आधार (सूचक)	ढाँचा (प्रतिशतमा)
१.	वनको अवस्थिति (वन रहेको स्थानीय तह)	२०%
२.	वनको क्षेत्रफल (स्थानीय तहमा रहेको वनको क्षेत्रफल)	४०%
३.	स्थानीय तहको जनसंख्या	२०%
४.	वनमा आश्रित जनसंख्या	१०%
५.	वनको संरक्षण र दिगो व्यवस्थापनमा सहभागिता	१०%
जम्मा		१००%

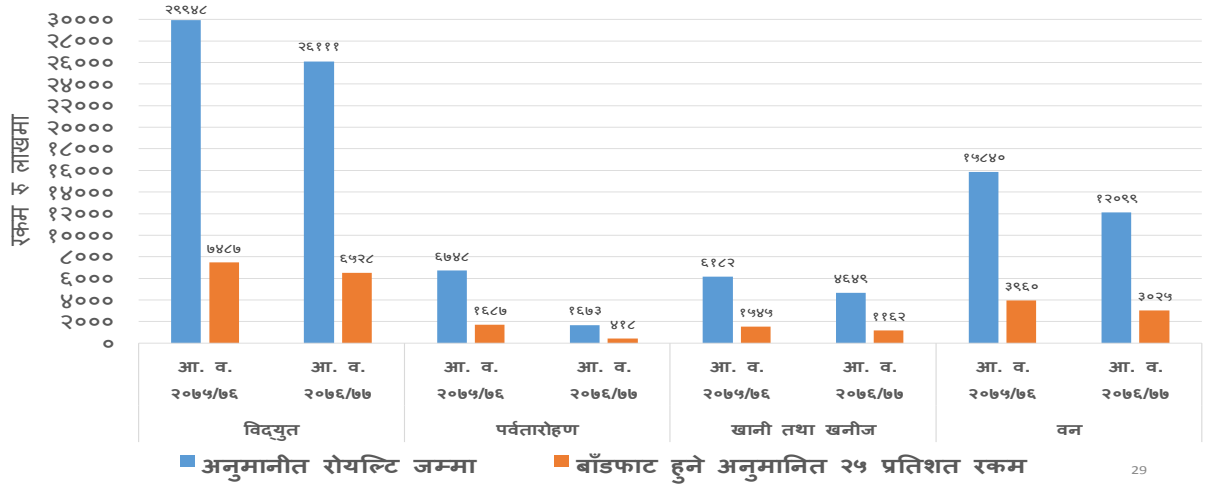
संरक्षित क्षेत्रवाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँड

क्र.सं.	आधार (सूचक)	ढाँचा (प्रतिशतमा)
१.	स्थानीय तहमा मध्यवर्ती क्षेत्रको अवस्थिति	१०%
२.	स्थानीय तहमा मध्यवर्ती क्षेत्रको क्षेत्रफल	४०%
३.	स्थानीय तहमा मध्यवर्ती क्षेत्रको जनसंख्या	३५%
४.	संरक्षित क्षेत्रको संरक्षण र दिगो व्यवस्थापनमा सहभागिता	१५%
जम्मा		१००%

खानी तथा खनिजवाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँड

क्र.सं.	आधार (सूचक)	आन्तरिक ढाँचा (उपसूचकको भार प्रतिशतमा)	ढाँचा (भार प्रतिशतमा)
१.	भौगोलिक अवस्थिति क. खानी उत्खनन क्षेत्र रहेको स्थानीय तह (Quarry Area) ख. खानी उत्खननका लागि अनुमति दिईएको क्षेत्र (Lease Area)	६०% ४०%	५०%
२.	प्रभावित क्षेत्रको क्षेत्रफल (Affected Area)		३०%
३.	प्रभावित जनसंख्या (Affected Population)		२०%
जम्मा			१००%

विषयक्षेत्रगत रुपमा दुई आ.ब. मा अनुमानित रोयल्टी बाँडफाँटको रकम

रोयल्टी बाँडफाँडवाट प्राप्त रकमको उपयोग

- प्रभावित क्षेत्र र तहाँका प्रभावित जनतालाई प्रभावका आधारमा समन्यायिक रुपमा हित हुने गरी रोयल्टी बाँडफाँड वितरण र उपयोग गर्नुपर्ने ।
- पर्वतारोहण, विद्युत, वन र खानी तथा खनीज पदार्थबाट प्राप्त कानून बमोजिमको एकमुष्ट पच्चीस प्रतिशत रोयल्टीको हिस्सा प्राप्त गर्ने सम्बन्धित प्रदेशले नेपाल सरकारबाट रोयल्टीको बाँडफाँट हुँदा तुलनात्मक रुपमा अरुको भन्दा बढी पाएको/कम पाएको/ पाउँदै नपाएको स्थानीय तहको अवस्थालाई गम्भीर रुपमा ध्यान दिई सम्बन्धित प्रदेश मातहतका स्थानीय तहलाई समन्यायिक रुपमा प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त प्रतिफल (रोयल्टी) को हिस्साबाट लाभान्वित भई प्राकृतिक स्रोत उपरको अपनत्व ग्रहण हुने ढंगले बाँडफाँट एवम् वितरण गर्नुपर्ने ।
- प्राकृतिक स्रोत र साधनमा स्थानीय समुदायको जिवनयापन आश्रित हुने, स्रोतको संरक्षण र सम्बर्धनमा स्थानीय समुदायको योगदान हुने र स्रोतको परिचालन गर्दा स्थानीय समुदाय प्रभावित हुनसक्ने हुँदा उनीहरूको संरक्षण, संवर्धन लगायतका प्राथमिकताका क्षेत्रका समेत उपयोग गर्नुपर्ने ।
- आयोगबाट रोयल्टी बाँडफाँट सम्बन्धी सिफारिस गर्दा कानूनमा भएको व्यवस्था बमोजिम परिचालित प्राकृतिक स्रोतको निकटतम प्रभावको अनुपातका आधारमा सम्बन्धित प्रदेश र प्रभावित सम्बन्धित स्थानीय तहलाई रोयल्टीको हिस्सा प्राप्त हुने गरी सिफारिस गरिएको भएतापनि यस प्रकारको रोयल्टीको हिस्सा नै प्राप्त गर्न नसकेका प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई नेपाल सरकार तथा प्रदेशले प्राप्त गर्ने रोयल्टीको हिस्साबाट समन्यायिकताका आधारमा सम्बोधन गर्न उपयुक्त हुने ।

कार्यान्वयनको क्रममा महसुस गरिएका केही विषयहरू

- संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको खर्च जिम्मेवारीमा थप प्रस्टता हुनुपर्ने देखिएको तथा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले सम्पादन गर्ने कार्यहरूको मानक स्थापित गर्नुपर्ने विषय ।
- दोहोरो राजस्व अधिकारक्षेत्रभित्र परेकोमा त्यस्ता कर, राजश्व उठाउने र बाँड्ने सम्बन्धमा थप प्रस्टता हुनुपर्ने विषय ।
- राजस्व र अनुदान बाँडफाँडलाई बजेट, खर्च, प्रगति विवरण, कार्यसम्पादन, कामको प्रभावकारीता र जवाफदेहितासँग जोड्नुपर्ने विषय ।
- राजस्व बाँडफाँड तथा अन्तर-सरकारी अनुदान उपयोगको उद्देश्यमा प्रस्टता कायम गर्नुपर्ने र सो बमोजिम खर्च गर्नुपर्ने विषय ।
- तीनै तहका सरकारका वित्तसम्बन्धी कामको प्रभावकारीता अभिवृद्धिका लागि संस्थागत, संरचनात्मक, संगठनात्मक एवम् प्राविधिक पक्षमा प्रयाप्त सुधार गर्नुपर्ने विषय ।
- अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरणलाई समन्यायिक, वस्तुगत र यथार्थपरक बनाउन स्थानीय तहसम्मको खण्डीकृत, स्तरीकृत र अद्यावधिक (Disaggregated, Standardized and Updated) तथ्याङ्क उपलब्ध हुनुपर्ने विषय ।
- संबैधानिक निकाय (वित्त आयोग) को सिफारिस तथा सुझावलाई संघीय इकाईहरूले संबिधानको भावना र मनशायअनुरूप अवलम्बन, अनुशरण र कार्यान्वयन गर्नुपर्ने विषय ।

अनुसुची-७

बैठकका सदस्यहरु			
१	मा.मुख्यमन्त्री	श्री डोरमणी पौडेल	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
२	मा.मन्त्री	श्री कैलाश प्रसाद ढुंगेल	आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय
३	प्रमुख	श्री विद्या सुन्दर शाक्य	काठमाण्डौ महानगरपालिका
४	प्रमुख सचिव	श्री मान बहादुर वीके	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
५	प्रमुख	श्री रघुनाथ खुलाल	जि.स.स.मकवानपुर
६	प्रमुख	श्री प्रभा बराल	राप्ती नगरपालिका, चितवन
७	प्रमुख	श्री बासुदेव थापा	सुर्यविनायक नगरपालिका, भक्तपुर
८	प्रमुख	श्री भरत बहादुर के.सी	भिमेश्वर नगरपालिका, दोलखा
९	अध्यक्ष	श्री रामचन्द्र दाहाल	महाँकाल गाउँपालिका, ललितपुर
१०	अध्यक्ष	श्री रमेश बहादुर वस्ती	तारकेश्वर गाउँपालिका, नुवाकोट
११	अध्यक्ष	श्री कैसाडनुर्पु तामाङ	गोसाइकुण्ड गाउँपालिका, रसुवा
१२	अध्यक्ष	श्री होमनारायण श्रेष्ठ	जुगल गाउँपालिका, सिन्धुपाल्चोक
१३	उपप्रमुख	श्री बिमला कुमारी चौलागाई	धुलिखेल नगरपालिका, काभ्रेपलाञ्चोक
१४	उपप्रमुख	श्री जानुका सिंखडा	ज्वालामुखी गाउँपालिका, धादिङ
१५	उपाध्यक्ष	श्री पार्वती सुनुवार	फिक्कल गाउँपालिका, सिन्धुली
१६	उपाध्यक्ष	श्री राधिका श्रेष्ठ	गोकुलगंगा गाउँपालिका, रामेछाप
१७	सचिव	श्री राधिका अर्याल	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
आमन्त्रित सहभागीहरु			
१८	मा.अध्यक्ष	श्री बालानन्द पौडेल	राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्तीय आयोग
१९	मा.मन्त्री	श्री दावा दोर्जे लामा	भूमी व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
२०	मा.मन्त्री	श्री रामेश्वर फुयाल	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय
२१	मुख्यन्यायाधिवक्ता	श्री ओम थपलिया	मुख्यन्यायाधिवक्ताको कार्यालय
२२	का.वा उपाध्यक्ष	श्री श्यामकुमार बस्नेत	प्रदेश नीति तथा योजना आयोग
२३	प्रमुख राजनीतिक सल्लाहकार	श्री जगन्नाथ थपलिया	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
२४	मा.सदस्य	श्री प्रा.डा.रामचन्द्र ढकाल	प्रदेश नीति तथा योजना आयोग
२५	मा. सदस्य	डा. यमुना कंडेल	प्रदेश नीति तथा योजना आयोग
२६	सचिव	श्री डण्डुराज घिमिरे	आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय

२७	सचिव	श्री डा.सिन्धु प्रसाद दुङ्गाना	उद्योग पर्यटन वन तथा वातावरण मन्त्रालय
२८	सचिव	श्री संजिव बराल	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय
२९	सचिव	श्री मतिना जोशी बैद्य	भूमि व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
३०	सचिव	श्री दिपक कापले	सामाजिक विकास मन्त्रालय
३१	कार्यकारी निर्देशक	श्री बिमल पोखरेल	प्रदेश सुशासन केन्द्र
३२	उपसचिव	श्री नारायण प्रसाद पोखरेल	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय
३३	लेखा अधिकृत	श्री राजेन्द्र पाण्डे	प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय